

DOI: [10.48308/jpap.2023.103404](https://doi.org/10.48308/jpap.2023.103404)DOR: [20.1001.1.22516069.1402.14.3.3.7](https://doi.org/20.1001.1.22516069.1402.14.3.3.7)

مقاله پژوهشی

مدل سازی ساختاری تفسیری اجرای خطمشی های قضایی با رویکردی آمیخته اکتشافی

ندا کشوریان آزاد^۱، اکبر اعتباریان*^۲، مهربان هادی پیکانی^۳، مجتبی شاهنوشی^۴

چکیده

هدف: نهاد قضایی نقش گسترده و مؤثری در اجرای خطمشی های عمومی مرتبط دارد، گستردگی وظایف ترسیم شده نشانگر این است که با اجرای دامنه وسیعی از خطمشی ها در حوزه های مختلف درگیر است، بنابراین، اجرای خطمشی های قضایی علاوه بر سازمان مورد مطالعه سایر جامعه را درگیر می کند. با توجه به اهمیت اجرای خطمشی های قضایی، این پژوهش باهدف شناسایی و اولویت بندی عوامل کلیدی اجرای خطمشی های قضایی انجام شده است.

طراحی/روش شناسی/رویکرد: این پژوهش به روش آمیخته انجام شده است. در بخش کیفی، مشارکت کنندگان ۲۶ نفر از خبرگانی بوده اند که در زمینه اجرای خطمشی های قضایی از دانش و تجربه علمی برخوردارند و با روش نمونه گیری هدفمند انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها مصاحبه نیمه ساختاریافته هست و مصاحبه ها تا مرحله اشباع نظری ادامه پیدا کرد. در این مرحله ابتدا از روش تحلیل مضمون برای تجزیه و تحلیل و کدگذاری مصاحبه ها استفاده شد. سپس برای غربالگری مفاهیم استخراج شده از رویکرد دلفی فازی استفاده شد. در بخش کمی جامعه آماری پژوهش قضات، کارشناسان، مدیران عملیاتی و مدیران دفاتر شاغل در دادگستری ها به تعداد ۱۷۰۰۰ نفر بود که با استفاده از فرمول کوکران و روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای، تعداد ۳۷۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب گردید. روایی پرسشنامه از طریق روایی واگرا و همگرا و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ (۰/۸۷۳) تأیید شد. داده ها با کمک نرم افزار Smart PLS3 از طریق مدل یابی معادلات ساختاری (SEM) برازش شد. در نهایت با استفاده از روش مدل سازی ساختاری تفسیری، پس از مشخص شدن سطوح هر کدام از عوامل و با در نظر گرفتن ماتریس در دسترس پذیری نهایی، مدل نهایی در چهار سطح ارائه گردید.

یافته های پژوهش: پس از تجزیه و تحلیل یافته ها، ۱۲۲ شاخص، ۳۶ مؤلفه و ۸ بعد شامل سیاست های اجراء، تقویت بستر بازیگران اجراء، روابط انسانی-اخلاقی با ارباب رجوع، شهروندان، ویژگی شخصی قضات، حکمرانی قضایی شبکه ای، ساختار اجراء و توانمندسازی نیروی انسانی احصاء شد. با توجه به نتایج مدل ساختاری تفسیری دو بعد سیاست های اجراء و تقویت بستر بازیگران اجراء اولویت نخست خبرگان و به عنوان تأثیرگذارترین سطح مدل می باشد. این به معنای آن است که تمرکز بر این دو بعد شایسته توجه ویژه ای است.

محدودیت ها و پیامدها: استفاده از مصاحبه برای استخراج مفاهیم در بخش کیفی، پرسشنامه برای سنجش مفاهیم استخراج شده در بخش کمی و عدم امکان تعمیم پذیری نتایج پژوهش به همه جوامع از جمله محدودیت های این پژوهش تلقی می شود.

پیامدهای عملی: معرفی ابعاد مدل اجرای خطمشی های قضایی، خلق ادبیات جدید در خصوص اجرای خطمشی های قضایی

ابتکار یا ارزش مقاله: ابتکار اصلی پیشنهاد به اجرای عملی عناصر مدل ارائه شده است.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

مشخصات نویسندگان

۱. دانشجوی دکتری، مدیریت دولتی،

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان

(خوراسگان)، اصفهان، ایران

rkeshvarian@gmail.com

۲. دانشیار گروه مدیریت دولتی،

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان

(خوراسگان)، اصفهان، ایران.

etebarian@khuisf.ac.ir

۳. استادیار گروه مدیریت دولتی،

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان

(خوراسگان)، اصفهان، ایران.

m.paykani@khuisf.ac.ir

۴. دانشیار گروه مدیریت فرهنگی،

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان

(خوراسگان)، اصفهان، ایران.

mojtaba.shahnoushi

@gmail.com

کلمات کلیدی: اجراء، خطمشی قضایی، قوه قضائیه، مدل سازی ساختاری تفسیری.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۲۰ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۲۶ تاریخ چاپ مقاله: ۱۴۰۲/۰۷/۰۱

منتشر شده توسط دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Research Paper

Interpretive Structural Modeling (ISM) of the Implementing Judicial Policies with a Mixed Exploratory Approach

Neda Keshvarian Azad¹, Akbar Etebarian^{2*}, Mehraban Hadi Paykani³, Mojtaba Shahnoushi⁴

Authors

1. Ph D Student
Department of Public
Administration , Isfahan
(Khorasgan) Branch,
Islamic Azad University,
Isfahan, Iran.

rkeshvarian@gmail.com

2. Associate Prof
Department of Public
Administration, Isfahan
(Khorasgan) Branch ,
Islamic Azad University,
Isfahan, Iran.

etebarian@khuisf.ac.ir

3. Assistant Prof
Department of Public
Administration, Isfahan
Branch (Khorasgan),
Islamic Azad University,
Isfahan, Iran.

m.paykani@khuisf.ac.ir

4. Associate Prof
Department of cultural
management, Isfahan
Branch (Khorasgan),
Islamic Azad University,
Isfahan, Iran

mojtaba.shahnoushi
@gmail.com

Abstract

Purpose: The judicial institution has an extensive and effective role in the implementation of related public policies, The extent of the tasks outlined is indicative of this which is involved in the implementation of a wide range of policies in Different fields. Therefore, the implementation of judicial policies involves the rest of the society in addition to the studied organization. Due to the importance of the implementation of judicial policies, this research was conducted with the aim of identifying and prioritizing the key factors of the implementation of judicial policies.

Design/Methodology/Approach: This research was done in a mixed method .In the qualitative part, the participants were 26 experts who have scientific knowledge and experience in the field of judicial policy implementation and were selected by purposeful sampling. The data collection tool was a semi-structured interview and the interviews continued until the theoretical saturation stage. At this step, the method of analyzing the interviews was thematic analysis. Then the fuzzy Delphi approach was used to screen the concepts. In the quantitative step of the statistical population of the research, there were 17000 judges, experts, operational managers and office managers working in the courts. Using Cochran's formula and classified random sampling method, 375 people were selected as a sample. The validity of the questionnaire was confirmed through convergent and divergent validity and its reliability was confirmed through cronbach's alpha (0.873). Data were analyzed with the help of Smart PLS3 software through Structural Equation Modeling (SEM). Using the interpretive structural modeling method, after determining the levels of each factor and considering the final accessibility matrix, the final model was presented in four levels.

Research Findings: From the analysis of the results, 122 indicators, 36 components and 8 dimensions of implementation policies, participation of implementation actors, human-ethical relations with clients, citizens, personal characteristics of judges, network governance in the justice system, implementation structure and human power empowerment were calculated. According to the results of the interpretive structural model, the two dimensions of implementation policies and participation of implementation actors were the first priority of experts and as the most effective level of the model. This means that focusing on these two dimensions deserves special attention.

Limitations & Consequences: Using of interviews to extract concepts in the qualitative part, questionnaires to measure the concepts extracted in the quantitative part, and the impossibility of generalizing the research results to all societies are among the limitations of this research.

Practical Consequences: Introducing the dimensions of the judicial policy implementation model, creating new literature regarding the implementation of judicial policies.

Innovation or value of the Article: The main initiative is to propose the practical implementation of the elements of the presented model.

Paper Type: Research Article

Keywords: Implementation, Judicial policy, Interpretive Structural Modelling, Judiciary.

Received Date:2022-09-11

Acceptation Date: 2023-01-16

Publication Date: 2023-09-23

Publisher: Iran – Tehran – Shahid Beheshti University – Faculty of Management & Accounting

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقدمه

یکی از مسائلی که امروزه بیشتر کشورها با آن مواجه‌اند، اجرای خط‌مشی‌های عمومی است. اجرای خط‌مشی‌های عمومی شرایطی دارد که این شرایط بسته به محیط اجرا، سازمان خاص و قوانینی که برای آن سازمان وضع شده است متفاوت است. از طرفی، برای اجرای مؤثر هر خط‌مشی باید چرایی آن در نظر گرفته شود و شرایط لازم برای آن فراهم گردد. به همین علت اجرای خط‌مشی‌ها به‌عنوان یک مسئله هم در عمل و هم در نظر مطرح است که دولت‌ها و به‌طور عام متولیان اجرای خط‌مشی‌های عمومی درگیر آن می‌باشند. افزون بر این، با وجود توجه فراوان به «مطالعه اجرای خط‌مشی» توسط پژوهشگران، هنوز جنبه‌های بسیاری از آن به میزان کافی مورد مطالعه قرار نگرفته است.

یکی از حوزه‌های مهم در زمینه اجرای خط‌مشی‌های عمومی، «خط‌مشی‌های قضایی» است و اجرای خط‌مشی‌های قضایی در این نهاد به‌عنوان یکی از خط‌مشی‌های مهم و تأثیرگذار همواره مورد توجه بوده است. قانون اساسی و توجه ویژه مقام معظم رهبری به اجرای خط‌مشی‌های قضایی مؤید این موضوع است، قانون اساسی وظایف گسترده‌ای برای نهاد قضایی تعیین کرد و عملکرد تدوین‌کنندگان و مجریان خط‌مشی‌ها را مطابق رسالت دستگاه قضا تعریف نموده است. همچنین مقام معظم رهبری بارها به اهمیت و جایگاه سیاست‌های قضایی پرداخته و جویایی چگونگی اجرای سیاست‌های قضایی بوده است، به‌طوریکه در ابلاغ سیاست‌های کلی نظام به انحای مختلف بر ضرورت اجرای سیاست‌های قضایی تأکید کرده است. موضوع دیگر، علت عدم اجرای کامل و مؤثر سیاست‌های قضایی در سال‌های اخیر است، به‌طوری‌که مقوله «اجرای سیاست‌های قضایی» توسط مقامات، مسئولین قوه قضائیه و محققان مورد توجه جدی قرار گرفته است، راه‌اندازی پژوهشگاه قوه قضائیه در سال ۱۳۹۲ و تأکید به اجرای سیاست‌های قضایی به‌عنوان یکی از راهبردهای اصلی این پژوهشگاه به‌ویژه اجرای «سند تحول قضایی» و «برنامه توسعه قضایی» اهمیت این موضوع را نشان می‌دهد. مستند دیگر این ادعا، تصویب مقرراتی در زمینه «طراحی و استقرار نظام جامع ارزیابی و نظارت بر اجرای سیاست‌ها» به‌عنوان یکی از برنامه‌های توسعه قضایی (۱۳۹۰-۱۳۹۴) است. این نشان می‌دهد لزوم ایجاد تغییراتی اساسی در اجرای سیاست‌های قضایی احساس شده است که نیازمند بررسی بیشتر می‌باشد. از طرفی، اجرای خط‌مشی بسیار پیچیده و تأثیرگذاری عوامل در اجرای خط‌مشی متفاوت است. قوه قضائیه از منظر جمعیت شناختی بافتی گسترده دارد که اجرای عدالت، مبارزه با فساد، قاطعیت و استقلال در اجرا، حاکمیت قانون و رضایت شهروندان در آن مورد توجه است؛ بنابراین اجرای غیر مؤثر و ناکارآمد خط‌مشی‌های قضایی علاوه بر سازمان مورد مطالعه سایر جامعه را درگیر می‌کند.

اگر قوه قضائیه را در مفهوم وسیع در نظر بگیریم، همه سطوح قضایی کشور را در برمی‌گیرد و شامل عواملی گوناگون می‌شود، که امور قضایی سراسر کشور را به عهده‌دارند. در اصول ۱۵۶ تا ۱۷۴ قانون اساسی خط‌مشی‌ها، وظایف و مسئولیت‌های قوه قضائیه به‌طور کامل تشریح شده است. همچنین در اصول ۳۵ تا ۳۸ قانون اساسی در مورد خط‌مشی‌های قضایی آمده است: «دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هرگونه اعمال مجازات از طریق دادگاه صالح و به‌موجب قانون خواهد بود»؛ بنابراین، اقشار جامعه از قوه قضائیه انتظار دارند که قوانین، سیاست‌ها و خط‌مشی‌های قضایی به‌درستی مورد بهره‌برداری و اجرا قرار گیرد. آن‌ها انتظار دارند دستگاه قضا بهترین

راه حل را برای رسیدن به اجرای مؤثر خطمشی‌ها برگزیند اما آنچه به‌طور عملی مشاهده می‌شود این است که به نظر می‌رسد بخشی از خطمشی‌های عمومی تدوین شده در مرحله اجرا با مشکل مواجه شده‌اند و در نتیجه موجب نارضایتی اقشار مختلف مردم گردیده‌اند. برای کشف این که چرا و چگونه چنین وضعیتی به وجود می‌آید، مطالعه اجرای خطمشی‌های قضایی، نگرش مهمی را برای آگاهی و درک این مسئله ایجاد می‌کند.

از سوی دیگر مسئله اجرا حداقل در نهاد قضایی کمتر از تدوین خطمشی‌های قضایی، مورد توجه بوده است. این در حالی است که یک نهاد قضایی مستقل و کارآمد علاوه بر ایجاد امنیت روانی و ارتقاء درک از عدالت اجتماعی و قضایی در شهروندان و کمک به اعتماد عمومی، زمینه‌ساز موفقیت قوای دیگر در انجام وظایف و مأموریت‌های خود و رشد و توسعه همه‌جانبه خواهد بود. از طرفی در چهار دهه اخیر قوه قضاییه با تغییرات سریعی مواجه بوده و مطابق آن خواسته‌های جامعه از دستگاه قضا نیز تغییر کرده است. اگرچه قوه قضاییه برای تحقق این انتظارات برنامه و سیاست‌هایی را تدوین و به اجرا گذاشته ولی در مجموع موفقیت چندانی به دست نیاورده است. نارضایتی شهروندان، صاحب‌نظران، فعالان سیاسی و اجتماعی ارباب‌رجوع و حتی مجریان و مدیران نهاد قضایی دلیلی بر این موضوع است. بر اساس تبیین ارائه شده، می‌توان نتیجه گرفت که اجرای خطمشی‌ها در نهاد قضایی برای این نهاد یک مسئله است و با توجه به مشکلات و چالش‌های اشاره شده در نهاد قضایی کشور انجام پژوهش در موضوع اجرای خطمشی‌ها در این نهاد، یک مسئله ضروری به نظر می‌رسد.

بررسی پژوهش‌های انجام شده نیز گویای این است که پژوهشی که به‌طور ویژه به اجرای خطمشی‌های قضایی در نهاد قضایی کشور با رویکرد اکتشافی و طراحی مدل پرداخته باشد، تاکنون انجام نشده است. به همین دلیل، این پژوهش‌ها نمی‌توانند پاسخگوی مسئله اجرای خطمشی‌ها در نهاد قضایی کشور باشند. بر این اساس هدف این پژوهش در جهت پرداختن به مسئله اجرای خطمشی‌ها در نهاد قضایی کشور می‌باشد؛ بنابراین انجام این پژوهش می‌تواند، عواملی که در اجرای موفق خطمشی‌ها تأثیر دارند و همچنین عوامل کلیدی که باید مورد توجه بیشتری قرار گیرند را به مدیران معرفی کند. همچنین پیشنهادها برای کاربردی محقق بر اساس یافته‌های پژوهش، می‌تواند در برنامه و سیاست‌های نهاد قضایی لحاظ گردد و از این نظر به اجرای موفق تر خطمشی‌های قضایی کمک کند.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

پیشینه نظری

خطمشی عمومی مجموعه‌ای از اقدامات است که دولت‌ها باهدف تغییر شرایط اقتصادی و اجتماعی خود اجرا می‌کنند (Metcalf et al, 2019) و به دنبال برنامه‌ریزی برای شکل‌دهی به حوزه‌های اجتماعی و سیستم‌های اقتصادی از طریق تصمیماتی هستند که برای همه الزام‌آور است (Johanson, 2018:20). همچنین، خطمشی‌گذاری شامل تصمیمات سازمان است که بازتابی از ارزش‌ها، اولویت‌ها و راهبردهای کلان است و در قالب قوانین و مقررات و دستورالعمل‌ها شناخته می‌شود (Weible, 2020:5). خطمشی‌گذاری یا همان سیاست‌های سازمان را مدیریت ارشد سازمان تعیین می‌کند و با تدوین سیاست‌های کلان سازمان از بروز هرگونه تضاد یا تعارض درون‌سازمانی جلوگیری می‌شود. به عبارتی بهتر در خطمشی‌گذاری شیوه اندیشیدن و

مسیر تفکر اعضای سازمان مشخص می‌گردد (Dergiades et al, 2020:8). با این حال، خطمشی‌گذاری فرایندی پیچیده و پر چالش است که با انواع گوناگون مشکلات، مسائل، چالش‌ها و جوامع هدف سروکار دارد (MomenKashani et al.2020). رویکردهای مختلفی برای توضیح خطمشی‌گذاری وجود دارند، اما رویکردی که به‌طور عام در علم سیاست برای خطمشی‌گذاری پذیرفته می‌شود، چرخه خطمشی‌گذاری نامیده می‌شود که شامل شش مرحله تعریف مسئله و تنظیم برنامه، فرمول‌بندی خطمشی، انتخاب گزینه‌های اولویت‌دار، طراحی خطمشی، اجرا و پایش خطمشی و ارزیابی خطمشی است (Young & Quinn, 2002). کانون توجه این پژوهش، مرحله «اجرا» از چرخه خطمشی‌گذاری است. از زمان‌های دور تاکنون پژوهش‌های گسترده‌ای در این زمینه صورت پذیرفته است. ادبیات موجود در سال‌های اخیر گواه بر این مطلب است که اجرای خطمشی، همیشه محور اصلی و وظیفه مهم اداره‌کنندگان اداره امور عمومی را تشکیل داده و توجه ویژه‌ای به این موضوع شده است، به‌طوریکه شاهد رشد پیشینه پژوهش‌های اجرای خطمشی بوده‌ایم. به‌خصوص طی این سال‌ها شاهد انتشار پیشینه‌های فراوانی از این رشته در مجلات خارج از این حوزه بوده‌ایم که نشان‌دهنده آن است که پژوهش‌های مربوط به اجرا کم‌کم در حال تبدیل‌شدن به موضوعی چند/ بین‌رشته‌ای و گسترده می‌باشند (Saetren, 2005:564). اگرچه در حال حاضر یک ادبیات قابل توجه درباره شکاف اجرای خطمشی و سوبه‌های گسسته پشتیبانی اجرا، مانند طراحی خطمشی یا نظارت بر عملکرد وجود دارد، اما شواهد نسبتاً کمی درباره استفاده یا اثربخشی برنامه‌های پشتیبانی از خطمشی‌های منسجم و جامع وجود دارد (Hudson, 2019). علاوه بر این بین سطوح دولت از تنظیم خطمشی تا اجرای خطمشی فاصله وجود دارد که این فاصله می‌تواند اهداف خطمشی را تغییر دهد (King & Li Li, 2017). به‌طوری‌که عملاً آنچه اجرا می‌شود (البته اگر بشود) با آنچه تدوین شده است، تفاوت اساسی دارد. همچنین، با توجه به پیشرفت‌های دهه‌های اخیر در زمینه اجرای خطمشی، اگرچه اهمیت این پیشرفت‌ها تا حدی برای ارزیابی تحلیل‌گران خطمشی روشن شده، اما هنوز نتوانسته جایگاه واقعی خود را در خطمشی‌گذاری به دست آورد (Samadzadeh et al. 2020). به هر شکل، اجرا می‌تواند به‌عنوان فرایندی برای اجرایی کردن خطمشی‌های عمومی از طریق انواع سازوکارها و فرایندهای مختلفی که شامل بازیگران، ابزارها و منابع مختلف می‌شود، در میان سایر جنبه‌ها، باهدف دستیابی به اهدافی که توسط دولت تعیین شده‌اند بیان شود (Huencho et al, 2020)؛ و با به‌کارگیری منابعی مانند مجریان (منابع انسانی)، سرمایه‌های مالی و قابلیت‌های سازمانی توسط بخش دولتی و خصوصی عملیاتی شود (Bahri et al, 2020). در اجرای خطمشی، فعالیت‌های بخش دولتی و خصوصی در راستای اهداف پیش‌بینی شده در خطمشی هدایت می‌شوند. این فعالیت‌ها می‌تواند تلاش‌های فوری برای تبدیل تصمیمات به عملیات و همچنین ادامه این تلاش‌ها برای ایجاد تغییرات بزرگ و کوچک تعیین شده در اجرای خطمشی باشد (Sætren & Hupe, 2018)؛ اما اجرای خطمشی‌ها، فرایندی پیچیده، به‌هم‌آمیخته، خلاقانه و سیاسی است که همیشه در بافتار و مکان خاص اجرایی می‌شود (Evans, 2019)؛ که عوامل زیادی می‌توانند در اجرای موفق این خطمشی‌ها نقش داشته باشند و همواره موانعی سر راه اجرای آن‌ها وجود داشته است که دستیابی به اهداف خطمشی‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، عواملی از جمله: جامعه هدف، ویژگی‌های مجریان، بوروکراسی و نظام اداری، عوامل محیطی و نظارت و ارزیابی (Ahadzadeh et al, 2019)، سیاست تدوین شده، مجریان سیاست‌ها، ساختارها و سازمان‌های اجرایی، شرایط و محیط اجرا، منابع و ابزارهای اجرای سیاست‌ها (Kamali et al, 2018)، سازوکار ناکارآمد و

غیراصولی واگذاری، ضعف ساختاری و قدرت و انگیزه کم بخش خصوصی، سازوکار نامناسب عرضه و تقاضای سهام، سازوکار ضعیف ارزیابی، نداشتن دیدگاه آینده‌نگرانه، ضعف‌های فرهنگی، ضعف‌های روان‌شناختی، حاکمیت منطق کاپیتالیستی، حمایت و پشتیبانی مالی ضعیف از بخش خصوصی، بی‌انضباطی سیاست‌های مالی دولت، فعالیت و سیطره شبه دولتی‌ها در اقتصاد، محیط غیررقابتی اقتصاد ملی، دخالت بیش‌ازاندازه دولت در اقتصاد، تدوین و اجرای نامناسب قوانین و مقررات، هم‌راستایی اندک تصمیم‌ها و اقدام‌های مربوط به نهادهای (Pourahmadi et al, 2017)، فقدان درک مشترک، ناتوانی در تشخیص موانع روشن و واضح، مکانیسم‌های ضعیف نظارت و پایش، رفتارهای مبهم مقامات مجری، مشکل ارتباط درون‌سازمانی، ساختار بوروکراتیک و فقدان الزامات مسئولیت‌پذیری مجریان در اجرای خطمشی (Boulaj et al, 2016)، نظام پاداش و تنبیه، تنظیم و بهینه‌سازی ساختار صنعتی، سرمایه‌گذاری مالی و اجرای طرح‌های اساسی، سرمایه‌گذاری در فناوری‌های کاربردی، اجرای قانون، هدف‌گذاری، ظرفیت کنترل و هماهنگی، نظام هدف‌گذاری سخت و از بالا به پایین، (Wu et al, 2017)، شبکه‌ها، حکومت‌ها و بین‌المللی سازی، بخش‌ها و منابع (Mugambwa et al, 2018)، می‌توانند اجرای مؤثر اجرای خطمشی‌ها را تحت تأثیر قرار دهند. باوجود مطالعات فراوان در خصوص اجرای خطمشی در سرتاسر جهان و برشمردن عوامل مؤثر بر اجرای خطمشی به روش‌های گوناگون، هنوز چالش‌ها، موانع و مشکلات بسیاری در سد راه اجرای مؤثر خطمشی‌ها وجود دارد. از جمله این موانع می‌توان به موانع ماهیتی، موانع مشارکتی، موانع مربوط به مجریان، موانع محیطی، موانع پیاده‌سازی و موانع نظارتی (Aliabadi et al, 2017)، مخالفت بسیار زیاد و یا عدم‌حمایت از خطمشی، تعصب تصمیم‌گیرندگان (Fitzgerald et al, 2019)، ارزیابی عملکرد، تغییرات سریع دولت، هماهنگی ضعیف بین بخشی و جلسات دولتی ناکارا و غیر اثربخش (Katnik et al, 2020)، اشاره کرد.

ساختار اجرایی خطمشی‌های قضایی

قوه قضائیه به‌عنوان یک قوه حکومتی، نقش قابل‌توجهی را در فرآیند سیاست‌گذاری ایفا می‌کند که نیازمند بررسی است. نقش و تأثیر قوه قضائیه و مشخصاً قضات محاکم بر خطمشی‌گذاری عمومی، با توجه به نوع نظام حقوقی و قضایی هر کشوری متفاوت است. سیاست‌های قضایی همچون سایر سیاست‌ها، در خلأ شکل نمی‌گیرد، بلکه در متن واقعیت‌های اجتماعی و با دخالت متغیرها و ملاحظات مختلف تکوین می‌یابد لذا عناصر، مؤلفه‌ها و متغیرهای گوناگونی در شکل‌گیری خطمشی قضایی همچنین سایر خطمشی‌ها دخالت دارد که مقتضی است با بررسی‌های فرا حقوقی و فرا قضایی بدان توجه لازم صورت پذیرد؛ بنابراین، آنچه در مراحل مختلف سیاست‌گذاری اتخاذ می‌شود، درنهایت باید به‌وسیله مدیران و مجریان، جامه عمل پوشانده شود (Public and International Law Research Institute, 2014). این قوه به‌عنوان یکی از ارکان حاکمیت، ضامن اجرای عدالت است که فقدان یا خلأ عملکردی آن در رسیدگی به شکایات، تظلمات و احیای حقوق عامه، زمینه‌ساز اختلال در وضعیت کارکردی دیگر ارکان نظام اجتماعی از یک‌سو و تضعیف قدرت تنظیم‌گری نظام قضائی در مدیریت رفتارهای اجتماعی و کنترل آن در سطح جامعه است (Basic Studies Research Institute, 2021). گرچه قوه مجریه، محل اصلی اجرای سیاست محسوب می‌شود، اما نباید تأثیرگذاری قوای مقننه و قضایی در اجرای سیاست‌ها را نادیده گرفت. اصولاً قوای قضاییه و مجریه، مراجع

اعمال و اجراکننده سیاست‌های مصوب مجلس تلقی می‌شوند، اما در مرحله سیاست‌گذاری، وجود تعامل میان نهاد سیاست‌گذار و اشخاص و نهادهای مجری برای صورت‌بندی منطقی و واقع‌گرایانه سیاست‌ها و اجرای مناسب آن‌ها ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. بر این اساس در مرحله صورت‌بندی سیاست باید به ملاحظات و نکات موردنظر نهادهای مجری در خصوص اجرای خطمشی‌های فعلی و سابق نیز توجه شود؛ زیرا هدف اصلی، یافتن خطمشی قابل اجرا با توجه به شرایط و اوضاع و احوال جامعه مربوط، امکانات مالی، بودجه‌ای و ساختارهای اداری و اجرایی موجود است (Public and International Law Research Institute, 2014). در گذشته، عمده خطمشی‌های اجتماعی و اقتصادی و غیر قضایی قوه قضائیه، توسط قوه مجریه اجرا می‌شد و قوه قضائیه صرفاً به مسائل حقوقی و قضایی می‌پرداخت و تأکید مسئولان عالی قضایی بیشتر بر مسائلی از قبیل اتقان آرا، وحدت رویه، تنقیح قوانین، شرایط بزه‌کاران و بزه دیدگان بود؛ اما سال‌های اخیر تأکید بر مسائل فرا حقوقی و فرا قضایی (مانند ابعاد اجتماعی، اقتصادی و ...) با مشارکت صاحب‌نظران سایر رشته‌ها و تعامل با بخش‌های مربوط و توجه به ملاحظات به‌منظور تحقق اجرای مؤثر سیاست‌های قضایی مورد تأکید مسئولان عالی قضایی بود. در حالی که امروزه نهاد قضایی درگیر مجموعه متنوعی از اهداف و وظایف است. گستردگی اهداف و وظایف ترسیم‌شده برای نهاد قضایی کشور نشانگر این است که نهاد قضایی با اجرای دامنه وسیعی از خطمشی‌ها در حوزه‌های مختلف درگیر است. به همین علت سیاست‌ها و خطمشی‌هایی زیادی در زمینه امور قضائی در قالب آموزه‌های دینی، قانون اساسی، سیاست‌های کلی نظام، سیاست‌های قوانین برنامه‌های توسعه در زمینه توسعه قضائی، قوانین موضوعه و عادی، سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ (مصوب ۱۳۸۲)، خطمشی‌های کلی نظام در خصوص امنیت قضایی، سیاست کلی قضایی پنج‌ساله (ابلاغی ۱۳۸۸/۰۹/۰۲) مقام معظم رهبری، سیاست‌های کلی قضایی (ابلاغی ۱۳۸۱/۰۷/۲۸ و تمدید در سال ۱۳۸۵ مقام معظم رهبری)، سیاست‌های کلی نظام برای حفظ شأن و استقلال قضات تدوین شده است. یکی از جامع‌ترین خطمشی‌هایی مربوط به دستگاه قضا را رهبری معظم انقلاب هنگام انتصاب رئیس وقت قوه قضائیه (۱۳۹۷/۱۲/۱۶) برای تحول دستگاه عدالت بیان کردند، ایشان خطمشی‌های مهم قوه قضائیه را به شرح ذیل اعلام نمودند:

تحول قضایی: سند تحول قضایی یکی از خطمشی‌های اساسی قوه قضائیه است. مقام معظم رهبری به لزوم زمان‌بند بدون عجله و ماطله برای همه فصول سند تحول قضائی و بندهای آن و بر پایبندی به سرآمد برنامه‌های آن توسط رئیس قوه قضائیه و همه کارکنان قوه قضائیه تأکید کردند.

مردمی بودن و انقلابی بودن و ضد فساد بودن: مقام معظم رهبری دومین مقوله تأکید داشتند که در همه فصول سند تحول قضائی، مردمی بودن، انقلابی بودن و ضد فساد بودن را رعایت کنید.

مبارزه با فساد: مقام معظم رهبری قوه قضائیه را، ملاک و معیار سلامت جامعه در تمام دنیا بیان کردن و تأکید کردند اگر قوه قضائیه‌ای سالم و دقیق و عامل به عدل و انصاف و مقررات اسلامی وجود داشته باشد به‌مرور تمام دستگاه‌های کشور و جامعه اسلامی اصلاح خواهند شد، ایشان ملاک مبارزه با فساد باید فقط حق، عدل و قانون باشد و هیچ ملاحظه‌ی دیگری در کار نباشد و رسیدگی‌ها باید کاملاً بر اساس قانون و عدالت و بدون جو گیری انجام شود.

عنصر نیروی انسانی صالح: مقام معظم رهبری تأکید کردند؛ عنصر نیروی انسانی صالح را در رأس عوامل تحول و پیشرفت قوه قضائیه قرار دهید و سلامت قضات و پاکی دامن آنان از هرگونه فساد، شرط لازم و اول برای همه توفیقات عنوان کردند و فرمودند؛ در ریشه‌کنی فساد از درون قوه که مایه‌ی مباحثات رئیس قوه قضائیه و سرافرازی اکثریت قضات دادگاه‌ها و دادرها است، هیچ تردید و درنگ نکنید.

احیای حقوق عامه: چهارم تأکید داشته‌اند گسترش عدل و احیاء حقوق عامه و آزادی‌های مشروع و نظارت بر اعمال قانون را که در شمار هدف‌های قوه قضائیه در قانون اساسی است در رأس برنامه‌ها قرار دهید. این موجب اعتماد مردم و دلگرمی آنان به قوه قضائیه در حوادث و منازعات خواهد شد. ایشان مکرر این سیاست را به نظام قضائی توصیه و در قالب اسناد حقوقی ابلاغ کرده‌اند.

استقرار عدالت: پنجم آنکه در برخورد قضائی ملاحظه‌ی این‌وآن را نکنید. اهمیت قوه قضائیه و مأموریت اصلی این قوه اقامه عدل است. نظام قضایی باید هم از باب تأمین احساس عدالت مردم و هم از باب پیشگیری مؤثر اقدام به شفافیت در رسیدگی‌ها و اطلاع‌رسانی مداوم و تفصیلی رسیدگی‌ها و آراء صادره نماید. به‌نحوی که هم مردم مطمئن شوند که پشتیبانی از حقوق فردی و جمعی آن‌ها قطعی است و هم متخلفین از برخورد قطعی و بدون تسامح نظام عدالت با خودشان همواره در ترس و دلهره بدون مذاکره قرار داشته باشند.

به‌کارگیری جوانان صالح و انقلابی: ششم آنکه از جوانان صالح و انقلابی و فاضل در مسؤولیت‌های قوه استفاده کنید. رهبر معظم انقلاب طی دو دهه اخیر بارها تأکید داشته‌اند که نیروهای صالح، انقلابی را در منصب‌ها مهم بگمارند.

احساس عزت و شرافت در قاضی: هفتم آنکه قاضی و دادگاه را عزیز بدارید. احساس عزت و شرافت در قاضی، سد محکمی در برابر انگیزه‌ها و عوامل نفوذ و انحراف است. مقام معظم رهبری «احساس عزت و شرافت در قاضی» را سد محکمی در برابر انگیزه‌ها و عوامل نفوذ و انحراف دانستند. یکی از کلیدی‌ترین مطالبات رهبر انقلاب از رئیس قوه قضائیه، «عزیز داشتن قاضی» بود.

تعامل و همکاری: هشتم آنکه همکاری با قوای مجریه و مقننه و هم‌افزایی با آنان را که سفارش همیشگی این‌جانب است در نظر داشته باشید، آنان نیز موظف به همراهی و همکاری با شمایند و خواستار آن شدند که رئیس جدید همکاری با قوای مجریه و مقننه و هم‌افزایی همیشگی با آنان را در نظر داشته باشد و قوای دیگر نیز همراهی و همکاری با دستگاه قضا را وظیفه خود بدانند.

-پیشینه تجربی

در این پژوهش با بررسی مطالعات داخلی و خارجی پیشینه‌ای از پژوهش‌های مرتبط با حوزه اجرای خط‌مشی‌های عمومی در جدول (۱) به‌صورت خلاصه ارائه می‌شود:

جدول ۱. پیشینه پژوهش‌های داخلی و خارجی مرتبط با موضوع پژوهش

ردیف	عنوان پژوهش	سال پژوهش	پژوهشگر (پژوهشگران)	روش شناسی پژوهش	نتیجه پژوهش
پژوهش‌های داخلی					
۱	پیش‌ران بهره‌وری سازمانی: آسیب‌شناسی شکاف اجرای خطمشی مدیریت سرمایه انسانی (مطالعه موردی وزارت کشور)	۲۰۲۱	Kasbdoost et al	آمیخته	یافته‌های وجود شکاف اجرای خطمشی مدیریت سرمایه انسانی که مانع ارتقاء بهره‌وری سازمانی می‌شود را در پنج دسته، فرآیندی، فنی، اقتضایی، انسانی و سیستمی طبقه‌بندی نموده است.
۲	فرا ترکیب مطالعات اجرای خطمشی عمومی در ایران	۲۰۲۱	Gharabaghi et al	فرا ترکیب	یافته‌ها نشان داد که مجریان ناکارآمد و ناتوان، عدم شکل‌گیری فهم صحیح از مسئله، فقدان نگرش یکپارچه و کلان به مسئله، ضعف‌های ساختاری و درونی، ضعف پشتیبانی و حمایت در اجرای خطمشی عمومی در ایران تأثیر گذارند.
۳	طراحی مدل اجرای خطمشی‌های وزارت آموزش و پرورش با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری	۲۰۲۱	Zaini Vand Moghadam et al	آمیخته	نتایج نشان داد، تدوین خطمشی‌های پایدار منطبق بر واقعیات و متناسب زمان؛ تدوین خطمشی‌های انگیزه ساز و اهتمام به مشارکت ذینفع‌گرا؛ سنجش و ارزیابی مدام؛ کفایت منابع و مشارکت عملی همه‌ی بخش‌های تخصصی و عمومی عوامل مؤثر بر اجرای خطمشی‌های وزارت آموزش و پرورش هستند.
۴	الگوی حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام اداری با استناد به قانون خدمات کشوری	۲۰۱۹	Zaersabet et al	آمیخته	نتایج نشان داد، سه بعد اصلی و نه بعد فرعی شامل فرایند (استخدام و جذب، آموزش و بهسازی، جبران خدمات)، ساختار (راهبرد و خطمشی، ساختار، منابع و زیرساخت‌ها) و عوامل زمینه‌ای (دولت، قانون‌گذاران و عوامل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی) عوامل مؤثر بر الگوی حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام اداری هستند.
۵	ارائه الگوی اجرای مؤثر سیاست‌های نظام سلامت کشور	۲۰۱۸	Masoumi et al	اکتشافی	نتایج نشان داد، ابعاد فرهنگ عمومی، ساختاری، اطلاع‌رسانی، کیفیت خطمشی، سبک و شیوه اجرا، قوانین و مقررات، تخصیص منابع، نیروی انسانی توانمند و محیط، در ارتقای ظرفیت اجرای سیاست‌های نظام سلامت مؤثرند.
۶	طراحی مدل اجرای خطمشی‌های آموزش عالی کشور	۲۰۱۷	Zabet pour kourdi	آمیخته	نتایج نشان داد؛ عوامل مؤثر بر اجرای خطمشی‌های آموزش عالی عبارت انداز: تدوین خطمشی، اداری، ساختاری و بوروکراتیک، حمایتی، نهادهای اجرایی، تجارب و مهارت‌های مجری، پشتیبانی، انتخاب ابزار مناسب اجرای خطمشی، محیطی و جغرافیایی.
۷	طراحی مدل اجرای خطمشی‌های انرژی در بخش نفت و گاز	۲۰۱۷	Kazemi Nejad	کیفی (داده بنیاد)	نتایج نشان داد، خطمشی‌گذاری حوزه انرژی، سازمان، توانمندسازی و ویژگی‌های مجریان، شرایط محیطی، کنشگران حوزه نفت و گاز و

تأمین منابع مالی در خطمشی‌های نفت و گاز سبب اجرای مناسب و درست، سیاست‌های انرژی کشور (حوزه نفت و گاز) می‌شوند.					
پژوهش‌های خارجی					
نتایج نشان داد، برنامه‌های آینده برای اجرای خطمشی در مقیاس بزرگ در انگلستان می‌توانند به گونه‌ای متفاوت طراحی شوند و باید با در نظر گرفتن محیط اجرا تدوین شوند تا جاه‌طلبی‌ها را واقعی‌تر نشان دهند؛ و به جای ایجاد مجموعه‌ای از محصولات و قالب‌های مشخص، باید مجموعه‌ای از اصول برای طراحی و اجرا توسعه و گسترش یابد.	کیفی	Coleman et al	۲۰۲۱	ابهام و تضاد در اجرای خطمشی‌ها؛ مورد، برنامه مدل‌های مراقبت جدید (پیشگام) در انگلستان	۱
نتایج پژوهش نشان داد، برای رسیدن به وحدت سیاسی، ثبات اجتماعی و برابری اجتماعی، کشور مالزی باید خطمشی اجتماعی خود را با خطمشی اقتصادی ادغام کند و بر توسعه و رشد اقتصادی در این کشور تمرکز کند. نتایج پژوهش نشان داد که اجرای خطمشی‌های اجتماعی به رشد اقتصادی در این کشور کمک می‌کند.	ترکیبی (کمی و کیفی)	Zinodin	۲۰۲۱	اجرای خطمشی‌های اجتماعی در مالزی و تأثیر آن بر جامعه	۲
نتایج پژوهش نشان داد که ظرفیت نهادی در حوزه مدیریت دولتی کرواسی برای اجرای خطمشی‌های فعال، بلندمدت و استراتژیک کافی نیست، آن‌ها استراتژی‌های لازم برای توسعه مدیریت دولتی کرواسی را ساختار و اهداف، ارزیابی بحران عنوان کردند و نتایج و کاستی‌های فرآیند اجرا، توسعه زمینه خطمشی، حاکمیت اجرای راهبرد و ارزیابی نتایج و پیامد را به عنوان چالش‌های اصلی مدیریت دولتی و اجرای خطمشی‌ها، شناسایی کردند.	توصیفی-تحلیلی	Sakarika	۲۰۲۰	فرآیند اجرای استراتژی توسعه مدیریت دولتی در کشور کرواسی سال‌های (۲۰۲۰-۲۰۱۵)	۳
مطابق نتایج پژوهش حمایت و تشویق از اجرای خطمشی‌ها در سطح کلان، پرداختن به پیامدهای مالی در دسترس، هماهنگی و اولویت‌گذاری اهداف اصلی، توسعه اهداف، ایجاد مسئولیت مشترک در بین ذینفعان، شناخت ویژگی‌های جامعه هدف، به عنوان عوامل اصلی اجرای خطمشی بیان شده‌اند.	مروری	McIsaac et al	۲۰۱۹	بررسی عوامل مؤثر بر اجرای خطمشی‌های تغذیه در مدارس	۴
مطابق نتایج این پژوهش، عوامل ناکامی خطمشی‌ها عبارت‌اند از: انتظارات بیش‌ازحد خوش‌بینانه، حکمرانی پراکنده، ناکافی بودن خطمشی‌گذاری مشارکتی، ابهامات چرخه خطمشی.	توصیفی-تحلیلی	Hudson et al	۲۰۱۹	شکاف و ناکامی اجرای خطمشی «آیا برنامه‌های حمایت از خطمشی می‌توانند کمک کنند»	۵
نتایج پژوهش نشان داد، عدم مشارکت جامعه، هماهنگی ناکافی در بین نهادهای دولتی، کارکنان ناکافی و لجسنتیک و نبود اراده سیاسی عوامل مؤثر در اجرای ناکارآمد خطمشی‌های زیست‌محیطی در این کشور است.	مرور سیستماتی ک، کیفی و روش کیو	Tuokuu et al	۲۰۱۸	چالش‌ها و فرصت‌های اجرای خطمشی‌های زیست‌محیطی؛ شواهد تجربی از بخش استخراج طلا در غنا	۶

<p>در این پژوهش به دو جنبه از اجرای سیاست تمرکز کردند. یکی از سیاست‌های اساسی آن است که از لحاظ ابزارهای خطامشی مانند قوانین و مقررات، انگیزه‌های مالی و ترتیبات سازمانی استفاده می‌شود. جنبه دوم فرآیند اجرا به‌عنوان الگوهای مشارکت و اعتماد در میان بازیگران درگیر است. آن‌ها همچنین تغییرات متقابل ملی را با توجه به رابطه بین ساختارهای سیاسی-اداری، پرونده‌های اجرا و پیامدهای اساسی تشریح کردند.</p>	<p>مطالعات میدانی</p>	<p>Nihagen et al</p>	<p>۲۰۱۷</p>	<p>بررسی ابزارهای اجرای خطامشی‌های آموزش عالی در اروپا</p>	<p>۷</p>
---	-----------------------	----------------------	-------------	--	----------

از مطالب ذکر شده می‌توان نتیجه گرفت که مسئله اجرا یکی از مسائل مهم در ادبیات خطامشی‌گذاری است. بررسی پیشینه پژوهش‌های داخلی نشان داد که پژوهش‌های انجام شده در موضوع اجرا عمدتاً در مسئله موانع اجرا در سازمان‌های دولتی انجام شده‌اند، در پیشینه خارجی هم پژوهش مشابهی که اجرای خطامشی‌های قضایی را مورد مطالعه قرار داده باشد، مشاهده نگردید، بنابراین پژوهش‌های انجام شده به‌واسطه قلمرو مکانی و به لحاظ مسئله اصلی با این پژوهش متفاوت می‌باشند. همچنین، اهمیت این پژوهش برای نهاد قضایی از آنجایی ناشی می‌شود که می‌توان به وجود شکاف در پژوهش‌های موجود پی برد و از این جهت که این پژوهش به خلق ادبیات جدید در خصوص اجرای خطامشی‌های قضایی می‌انجامد کاری نوآورانه محسوب می‌شود. از طرفی، وظایف و مسئولیت قوه قضائیه با سایر قوا و سازمان‌های دیگر متمایز است، لذا امکان اکتفا به نتایج پژوهش آنان برای قوه قضائیه مقدور نبود و ادبیات موجود نمی‌توانند پاسخی برای مسئله این پژوهش باشند بنابراین خلأ چنین پژوهشی در دستگاه قضا احساس می‌شود، به همین علت مسئله اجرای خطامشی در نهاد قضایی کشور به‌عنوان حوزه تمرکز در نظر گرفته شد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی می‌باشد، روش پژوهش بر اساس ماهیت داده‌ها در زمره پژوهش‌های آمیخته (کیفی و کمی) است. فلسفه پژوهش در بخش کیفی تفسیری- استقرایی و در بخش کمی اثباتی- قیاسی است. از نظر افق زمانی یک پژوهش تک مقطعی و استراتژی پژوهش در مرحله کیفی از نوع تحلیل مضمون به روش استقرایی از طریق تعیین جایگاه مضمون در شبکه بر اساس شیوه آتراید و استرلینگ (۲۰۱۰) و دلفی فازی، در مرحله کمی (مدل معادلات ساختاری و مدل‌سازی ساختاری تفسیری) است.

-جامعه آماری و مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی:

الف) در مرحله اول با توجه به موضوع پژوهش، از کسانی که از دانش یا تجربه در زمینه اجرای خطامشی در نهاد قضایی برخوردار بوده و از سیاست‌ها و خطامشی‌های نهاد قضایی کشور مطلع بوده‌اند، استفاده شد. بر این اساس، روش انتخاب مشارکت‌کنندگان در این مرحله هدفمند معیار محور می‌باشد. معیارهای مورد توجه برای

انتخاب مشارکت‌کنندگان اجرایی- قضایی عبارت‌اند از: معاونان و مدیرانی که حداقل مدت ۱۰ سال در سمت معاون یا مدیر در سطح مدیریت کلان قوه قضائیه سابق خدمت داشته و آشنا به حوزه اجرای خطمشی در نهاد قضائی کشور باشند، تناسب رشته تحصیلی (حقوق، فقه و حقوق اسلامی و مدیریت و فناوری اطلاعات)، مدرک تحصیلی (حوزوی سطح دو، کارشناسی ارشد و دکتری)، اشتغال به تدریس در دانشگاه، سابقه پژوهش و تألیف (حداقل یک مقاله یا یک کتاب) در این زمینه مدنظر قرار گرفت.

ب) جامعه آماری روش دلفی در قالب دو هیئت تخصصی منتخب زیر طبقه‌بندی شدند:

خبرگان علمی دانشگاه‌ها: شامل دانشجویان دکتری مدیریت یا دکتری مدیریت

خبرگان قضائی-اداری: شامل: معاونین رده‌های مختلف قوه قضائیه با حداقل ۱۵ سال سابقه خدمت و ۱۰ سال سابقه مدیریت در بخش‌های حقوقی، اجرای واداری با تحصیلات فوق‌لیسانس، دکتری و حوزوی در رشته‌های حقوق، مدیریت، فقه و حقوق اسلامی. بدین ترتیب که ۱۰ نفر از خبرگان علمی در دانشگاه‌های کشور و ۱۰ نفر از خبرگان علمی در حوزه اجرای خطمشی قوه قضائیه به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب گردیده‌اند، در مجموع ۲۰ خبره، یا در حوزه علمی و تخصصی اجرای خطمشی صاحب‌نظر بوده و یا در اجرا خطمشی‌های مورد مطالعه درگیر و یا ترکیب از هر دو ویژگی را داشته‌اند.

-جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و روش تعیین حجم نمونه در بخش کمی:

الف) جامعه آماری در بخش کمی (مدل معادلات ساختاری) قضات، کارشناسان، مدیران عملیاتی و مدیران دفاتر شاغل در دادگستری‌ها بودند که زمان اجرای پژوهش (سال ۱۳۹۹) تعداد آن‌ها توسط محقق برابر ۱۷۰۰۰ نفر برآورد گردید. روش تعیین حجم نمونه فرمول کوکران است. در این پژوهش بر اساس فرمول کوکران تعداد نمونه، برای جامعه آماری مشخص برابر خواهد بود با:

$$n = \frac{17000 \times 1.96^2 \times 0.5 \times 0.5}{17000 \times 0.05^2 + 1.96^2 \times 0.5 \times 0.5} = 375.670726$$

حجم نمونه ۳۷۵ نفر به دست آمد و همین تعداد نمونه بین جامعه آماری توزیع شد.

روش نمونه‌گیری: با توجه به پراکندگی نهادهایی قضایی، از روش نمونه‌گیری احتمالی- طبقه‌ای استفاده شد و در داخل طبقات، روش تصادفی ساده به کار گرفته شد. بدین ترتیب که جمعیت هر طبقه به طبقات چهارگانه شامل: طبقه اول قضات، طبقه دوم کارشناسان، طبقه سوم مدیران عملیاتی و طبقه چهارم مدیران دفاتر تقسیم شد. سپس تعداد نمونه متناسب با جمعیت هر طبقه مشخص گردید، درنهایت از هر طبقه تعدادی نمونه به روش تصادفی ساده انتخاب شد.

ب) جامعه آماری روش ساختاری-تفسیری شامل: خبرگان آشنا به سیاست‌های قضایی شاغل در قوه قضائیه که در سمت‌های مختلف مرتبط با موضوع سابقه خدمت داشته و در این زمینه باتجربه بودند، انتخاب شده‌اند. پس از تعیین مشخصات خبرگان از روش نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده شد. در روش مدل‌سازی ساختاری

تفسیری، به‌طور معمول از نظرات پنج خبره استفاده می‌شود (Soti et al, 2010). در این پژوهش از نظرات هشت نفر از مدیران اجرایی آشنا به سیاست‌های قضایی شاغل در قوه قضائیه استفاده شد.

ابزار گردآوری اطلاعات در بخش کیفی:

الف) مرحله اول برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزار مصاحبه استفاده گردید. بر این اساس در این پژوهش مصاحبه‌ها تا مرحله اشباع نظری یعنی جایی که دانش جدیدی از داده‌ها به دست نیامد ادامه پیدا کرد که در نتیجه در کل ۲۶ مصاحبه انجام گرفت. پس از مصاحبه با خبرگان پژوهش و تجزیه و تحلیل مفاهیم با استفاده از روش تحلیل مضمون داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها در طبقه‌بندی اولیه دسته‌بندی شدند.

ب) در مرحله دوم از پرسشنامه برای دریافت نظرات خبرگان و ایجاد توافق بین نظرات از طریق روش دلفی استفاده شد. بدین ترتیب که مفاهیم به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها، در قالب یک پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۷ گزینه‌ای برای خبرگان ارسال شد. برای اتفاق نظر بین پنل خبرگان از ۳ دور پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه راند اول شامل ۱۴۶ شاخص ۳۶ مؤلفه و ۸ بعد، پرسشنامه راند دوم شامل ۱۲۶ شاخص ۳۶ مؤلفه و ۸ بعد، پرسشنامه راند سوم شامل ۱۲۲ شاخص ۳۶ مؤلفه و ۸ بعد بود.

-ابزار گردآوری اطلاعات در بخش کمی:

الف) در بخش کمی ابزار جمع‌آوری اطلاعات برای مدل معادلات ساختاری، پرسشنامه محقق ساخته مبتنی بر نتایج استخراج‌شده از مرحله اول (بخش کیفی) بود که گویه‌های آن بر اساس ابعاد، مؤلفه‌های و شاخص‌هایی نهائی مرحله کیفی تنظیم شد. پرسشنامه شامل: ۱۲۲ سؤال در دو بخش سؤال‌های عمومی (سن، جنسیت، تحصیلات، رشته تحصیلی، میزان سابقه خدمت، پست سازمانی، سابقه تدریس در دانشگاه، نوع استخدام) و سؤال‌های تخصصی است. تعداد کل پرسشنامه‌های توزیع‌شده ۳۷۵ عدد بود که ۳۴۸ پرسشنامه تکمیل و برگشت داده شد. تعداد ۲۷ پرسشنامه بازگردانده نشد و ۲۳ پرسشنامه به دلیل عدم تکمیل همه پاسخ‌ها کنار گذاشته شد و داده‌ها با ۳۲۵ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تعداد پاسخ‌دهندگان قضات (۸۴) تعداد پاسخ‌دهندگان کارکنان (۲۴۱)، تعداد دفعات پیگیری (۳-۶ مرتبه) و درصد برگشت (۹۳ درصد) می‌باشند.

ب) ابزار استفاده‌شده در روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری پرسشنامه‌ای متشکل از ۸ بعد تأییدشده در مرحله معادلات ساختاری است (جدول ۱- ضمایم) که به‌صورت مقایسات زوجی تهیه‌شده است و از شرکت‌کنندگان خواسته‌شده تا با مقایسه دوه‌دو عوامل، رابطه آن‌ها را مشخص کنند. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط خبرگان از فروانی و مد برای جمع‌بندی نظرات آن‌ها استفاده شد.

قابلیت اعتماد و پایایی در بخش کیفی

قابلیت اعتماد: قابلیت اعتماد دربرگیرنده چهار معیار جداگانه، اما به هم مرتبط باورپذیری، اطمینان‌پذیری، تأیید پذیری و انتقال‌پذیری (Guba and Lincoln, 1994) است:

الف) باورپذیری: در این پژوهش باورپذیری به وسیله تحلیل‌های انجام‌شده در حین پژوهش، درگیری طولانی‌مدت، ارائه بازخورد از مشارکت‌کنندگان و یافته‌های پژوهش تأمین گردید.

ب) انتقال‌پذیری: در واقع، انتقال‌پذیری، پاسخ به این سؤال است که آیا یافته‌ها، مناسب و یا قابل‌انتقال به دیگر استفاده‌کنندگان هستند (Guba & Lincoln, 1994). دو روش نمونه‌گیری به‌کاررفته در این پژوهش بر اساس نمونه‌گیری با حداکثر تنوع و نمونه‌گیری بر مبنای اعتبار مصاحبه‌شوندگان (Tadley & Yu, 2007) انجام گرفت که در نتیجه انتقال‌پذیری نتایج پژوهش را تأیید می‌کند.

ج) اطمینان‌پذیری: در این پژوهش به‌منظور دستیابی به اطمینان‌پذیری داده‌ها، روش‌ها و تصمیم‌های مربوط به پژوهش مستندسازی شده تا امکان رسیدگی توسط دیگر پژوهشگران فراهم شود.

د) تأیید‌پذیری: هدف بررسی تأیید‌پذیری، مشخص کردن این است که آیا دو محقق (بیشتر) می‌توانند بر روی تصمیم‌هایی که در طول مطالعه اخذ نموده‌اند؛ به توافق برسند؟ تصمیماتی پیرامون این که چه داده‌هایی جمع‌آوری شده، چگونه تفسیر شده‌اند و کاربردها یا ارتباط یافته‌های مطالعه در عمل چیست (Stommel, 2004). در این پژوهش برای تأیید‌پذیری پژوهش از استراتژی ارائه جزئیات روش‌ها و داده‌های پژوهش استفاده شده است تا امکان ارزیابی روش‌های گردآوری و تحلیل داده‌ها برای پژوهشگران دیگر و خوانندگان فراهم شود.

پایایی: برای محاسبه پایایی در این پژوهش از روش پایایی باز آزمون استفاده گردید. برای محاسبه پایایی باز آزمون از میان مصاحبه‌های انجام‌گرفته چند مصاحبه به‌عنوان نمونه انتخاب شد و هر کدام از آن‌ها در یک فاصله زمانی و مشخص دو بار کدگذاری شدند. سپس کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی برای هر کدام از مصاحبه‌ها باهم مقایسه شدند در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی باهم مشابه هستند با عنوان توافق مشخص می‌شوند، کدهای غیرمشابه با عنوان عدم توافق مشخص می‌شوند. علاوه بر این جهت اعتماد به کدگذاری‌های انجام‌شده در پژوهش برای محاسبه پایایی باز آزمون، از بین مصاحبه‌های انجام‌گرفته، تعداد 5 مصاحبه انتخاب شده و هر کدام از آن‌ها دو بار در یک فاصله زمانی دوهفته‌ای توسط پژوهشگر کدگذاری شده‌اند. پایایی باز آزمون مصاحبه‌های انجام‌گرفته با استفاده از فرمول ذیل، برابر ۸۵ درصد است که با توجه به اینکه پایایی بیشتر از 60 درصد است قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها تأیید می‌شود. جدول (۳-۴) محاسبه پایایی باز آزمون ۵ مصاحبه کدگذاری شده نشان داده می‌شود.

$$\text{درصد توافق} \times \frac{\text{تعداد توافقات} \times 2}{\text{تعداد کل کدها}} = 100 \times \frac{2 \times 76}{178} = 85\% \text{ درصد توافق}$$

روایی و پایایی پرسشنامه در بخش کمی:

روایی (قابلیت اعتبار): در این پژوهش ابزار مورد استفاده در بخش کمی، پرسشنامه راند نهایی رویکرد دلفی است که با استفاده از شاخص‌هایی روایی همگرا و روایی واگرا سنجیده شد و مورد تأیید قرار گرفت. همچنین به‌منظور اندازه‌گیری اعتبار همگرا، بارهای عاملی، متوسط واریانس استخراج‌شده و پایایی مرکب در نظر گرفته شده است.

پایایی (قابلیت اعتماد): برای اعتبار (پایایی) از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. مقدار آلفای کرونباخ برای ابعاد، مؤلفه‌ها و کل پرسشنامه از ۰/۷ بیشتر است؛ بنابراین پرسشنامه از اعتبار مطلوبی برخوردار است.

روش تحلیل داده‌های پژوهش:

روش تحلیل داده‌های پژوهش در بخش کیفی طی دو مرحله انجام شده است:

تحلیل مضمون: دو نوع تحلیل مضمون وجود دارد، تحلیل مضمون نظری یا قیاسی (بالا به پایین) و تحلیل مضمون استقرای (پایین به بالا) (Braun & Clarke, 2006) که با استفاده از آن می‌توان محتوای مصاحبه‌ها را تحلیل کرد. در این مرحله، مفاهیم اولیه به روش استقرایی و از طریق کدگذاری و تحلیل مفهیمی که از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان قوه قضائیه انجام شد، مورد بررسی قرار گرفت. بدین ترتیب که ابتدا متن مصاحبه‌های ضبط شده پیاده و سپس با یادداشت‌هایی که طی مصاحبه برداشته شده بود، تکمیل شد. در گام بعد، با مطالعه دقیق این متون، برای هر یک از مصاحبه‌ها، تمامی ایده‌ها در قالب مفاهیم شناسایی و به هر یک کدی اختصاص داده شد. این کار برای هر یک از مصاحبه‌ها انجام گرفت و در صورت وجود بخش‌هایی با مضامین مشابه، در مصاحبه‌های گذشته، از همان کدهای قبلی اختصاص داده شده به عنوان نشانگر آن‌ها استفاده شد. سپس، بر اساس تمام مضامین شناسایی شده در کل پژوهش، دسته‌بندی کلی تری صورت گرفت که به شناسایی مضامین اصلی منجر شد.

(ب) رویکرد دلفی فازی: در مرحله دوم تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از رویکرد دلفی فازی به ترتیب ذیل انجام گردید:

پس از جمع‌آوری نظرات خبرگان، در گام اول روش دلفی به غربالگری و شناسایی شاخص‌های نهایی پژوهش بر اساس دیدگاه خبرگان پرداخته شد. بدین منظور از یک طیف هفت گزینه‌ای متغیرهای زبان شناختی استفاده گردید. این طیف از گزینه کاملاً بی‌اهمیت تا کاملاً بااهمیت رده‌بندی شد، دیدگاه ۲۰ کارشناس پیرامون اهمیت هر شاخص مبتنی بر طیف لیکرت هفت درجه احصا شده است: در این مرحله همانند روش دلفی سنتی به جمع‌آوری نظرات خبرگان پرداخته شد. در این روش از متغیرهای زبانی برای طراحی پرسشنامه و جمع‌آوری نظرات خبرگان استفاده می‌شود. از آنجاکه خصوصیات متفاوت افراد بر تعابیر ذهنی آن‌ها نسبت به متغیرهای کیفی اثر گذار است، با تعریف دامنه متغیرهای کیفی، خبرگان با ذهنیت یکسان به سؤال‌ها پاسخ داده‌اند. در مرحله دوم فازی سازی دیدگاه پنل خبرگان برای هر یک از شاخص‌ها انجام شد. سپس بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده ارزش فازی هر یک از سؤالات (شاخص‌ها) محاسبه گردید. مرحله آخر فازی زدایی مقادیر انجام گردید، معمولاً می‌توان تجمیع میانگین اعداد فازی مثلی و ذوزنقه‌ای را توسط یک مقدار قطعی که بهترین میانگین مربوطه است، خلاصه کرد. این عملیات را فازی زدایی گویند. در این پژوهش برای فازی زدایی از روش مرکز سطح استفاده می‌شود. همچنین عدد آستانه ۰/۷ در نظر گرفته شده است، به این معنا که کلیه مفهیمی که عدد فازی زدایی شده آن‌ها بالاتر از ۰/۷ است از نظر خبرگان پژوهش مؤثر محسوب می‌شوند.

روش تحلیل داده‌های پژوهش در بخش کمی نیز طی دو مرحله انجام شده است:

الف) مدل‌سازی معادلات ساختاری: برای بررسی آزمون روابط بین متغیرهای تحقیق، از رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی^۱ استفاده شده است، ارزیابی مدل حداقل مربعات جزئی شامل سه مرحله است. در مرحله اول، ارزیابی مدل اندازه‌گیری (بیرونی) مطرح می‌شود که در آن، پایایی و روایی سازه‌های اصلی تشکیل‌دهنده مدل تعیین می‌شود. در مرحله دوم، آزمون مدل ساختاری (درونی) و در آخر معیار ارزیابی کلی مدل مسیر حداقل مربعات جزئی محاسبه گردید، با استفاده از نرم‌افزار اسمارت پی ال اس^۲ معنی‌داری و ضریب تأثیر هر یک از روابط تعیین گردید و روابط و ارتباط‌های غیر مؤثر در چندین مرحله مورد بازبینی و اصلاح قرار گرفت. معیار انتخاب این نرم‌افزار محدودیت‌های نرم‌افزار نسل اول بوده است، این محدودیت‌ها باعث شد که نسل دوم روش‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری معرفی شوند که این نرم‌افزار از مهم‌ترین آن‌ها است. تفاوت نرم‌افزار اسمارت پی ال اس و نرم‌افزارهای نسل اول معادلات ساختاری (لیزرل^۳ ایموس^۴ و ای‌کیو اس^۵) در این است که نگرش این نرم‌افزارها بر پیشینه‌سازی کوواریانس تمرکز دارد. در حالی که تمرکز مدل‌سازی با استفاده از نرم‌افزار اسمارت پی ال اس بر پیشینه‌سازی واریانس است. به‌علاوه این نرم‌افزار برای کاربردهای واقعی مناسب‌تر است، به‌ویژه هنگامی که مدل‌ها پیچیده‌تر هستند بهره‌گیری از این نرم‌افزار توصیه شده است. علاوه بر این وجود متغیرهای پنهان با شاخص‌های سازنده در مدل پژوهش و وجود متغیرهای پنهان مرتبه دوم به بالا در مدل پژوهش، بهتر است که از این نرم‌افزار استفاده شود، همچنین اگر مدل برای اولین بار معرفی شده باشد و تئوری زیادی برای تأیید آن وجود نداشته باشد، بهتر است از این روش استفاده شود.

ب) روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری^۶: مدل‌سازی ساختاری تفسیری برای شناسایی و نشان دادن روابط بین اجزای مختلف که می‌توانند، روابط پیچیده‌ای داشته باشند، مورد استفاده قرار می‌گیرد (Attri et al, 2013)؛ و فرایند یادگیری تکاملی است که از طریق تفسیر نظرات گروهی از خبرگان به چگونگی ارتباط بین مفاهیم یک مسئله می‌پردازد و ساختاری جامع از مجموعه پیچیده‌ای از مفاهیم ایجاد می‌کند و افزون بر مشخص کردن تقدم و تأخر تأثیرگذاری عناصر بر یکدیگر، جهت و شدت رابطه عناصر یک مجموعه پیچیده را در ساختار سلسله‌مراتبی تعیین می‌کند (Mirghfour et al, 2015). بنابراین به علت اینکه مدل ساختاری تفسیری ارتباطات متغیرها را مشخص، عناصر را ساختاردهی و به تعیین رابطه مفهومی بین ابعاد می‌انجامد، در این پژوهش بکار برده شده است.

گام‌های روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری به شرح زیر هست (Singh et al, 2011).

- 1 Partial Least Squares(PLS)
- 2 Smart PLS
- 3 lisrel
- 4 AMOS
- 5 EQS
- 6 Interpretative structural modeling (ISM)

۱- تعیین ابعاد/عناصر: در این مرحله متغیرهایی که می‌توانند بر سیستم اثرگذار باشند، شناسایی می‌شوند، این متغیرها می‌تواند شامل افراد، اهداف و کارها باشد. این متغیرها از طریق تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته به دست آمده است.

۲- به دست آوردن ماتریس خود تعاملی ساختاری: در این مرحله ماتریس خود تعاملی ایجاد می‌شود، این ماتریس، یک ماتریس به ابعاد عناصر هست که این عناصر در سطر و ستون اول آن، به ترتیب ذکر می‌شوند، آنگاه روابط دوبه‌دوی متغیرها توسط نمادهایی مشخص می‌شوند. در ماتریس، از نمادهایی استفاده می‌شود که دسترس‌پذیری را نشان می‌دهند. این نمادها عبارت است از:

علامت V - اگر متغیر i بر j تأثیر داشته باشد

علامت A - اگر متغیر j بر i تأثیر داشته باشد

علامت X - اگر متغیر j بر i تأثیر دوسویه داشته باشد (متغیر i در ایجاد متغیر j تأثیر داشته باشد و برعکس).

علامت O - اگر رابطه‌ای وجود نداشته باشد (متغیر i در ایجاد متغیر j تأثیر نداشته باشد و برعکس).

در این پژوهش پرسشنامه کمی ماتریس خود تعاملی ساختاری برای تمامی خبرگان ارسال شد و محقق موافق به دریافت ۸ پرسشنامه تکمیل شده گردید. در واقع جهت تشکیل ماتریس روابط درونی متغیرها از خبرگان در فرایند مدل‌سازی ساختاری تفسیری خواسته می‌شود تا بر اساس اصول فوق ماتریس را تکمیل نمایند.

۳- به دست آوردن ماتریس دستیابی: برای دستیابی به ماتریس دسترس‌پذیری اولیه باید نمادهای یادشده در گام قبل، به یک ماتریس دو ارزشی (صفر و یک) تبدیل شوند. پس از جایگزینی اعداد صفر و یک به جای نمادهای چهارگانه ماتریس خود تعاملی ساختاری، ماتریس دستیابی اولیه حاصل می‌شود، بدین ترتیب که در هر سطر عدد یک را جایگزین علامت‌های V و X و عدد صفر جایگزین علامت‌های O و A در ماتریس خود تعاملی ساختاری شود. پس از تبدیل تمام سطرها، نتیجه حاصله ماتریس دریافتی اولیه نامیده می‌شود.

۴- سازگار کردن ماتریس دستیابی: پس از اینکه ماتریس اولیه به دست آمد سازگاری درونی برقرار می‌شود.

۵- سطح‌بندی عناصر ماتریس دستیابی: در گام پنجم روابط بین ابعاد اجرای خط‌مشی‌های قضایی بر ارسال مدل ساختاری تفسیری تعیین می‌شود. بدین ترتیب که به ازای هر یک از آن‌ها، مجموعه‌های دسترس‌ی یا خروجی، مقدم یا ورودی و اشتراک تشکیل می‌شود.

۶- رسم مدل (شکل): در این مرحله بر اساس روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری، مدل نهایی پژوهش بر اساس سطح‌بندی ابعاد ترسیم می‌گردد.

۷- تجزیه و تحلیل میک مک: در گام نهایی تجزیه و تحلیل میک مک، برای تشخیص و تحلیل قدرت هدایت و وابستگی متغیرها انجام می‌گیرد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در بخش کیفی طی دو مرحله انجام شده است:

الف) تحلیل مضمون: در این پژوهش ابتدا پس از کدگذاری اولیه مصاحبه‌ها تعداد ۳۳۳ کد اولیه شناسایی و پس ادغام و ترکیب مفاهیم هم مفهوم، به روش تحلیل مضمون یافته‌ها با مشورت گروه کانونی به ۱۴۶ مضمون پایه (شاخص) و ۳۶ مضمون سازمان دهنده (مؤلفه) و ۸ مضمون فراگیر (بعد) دسته‌بندی گردید. نمونه‌ای از مضامین احصاء شده در جدول ذیل آمده است.

مدلسازی ساختاری
تفسیری اجرای ....

۱۰۶ | صفحه

جدول ۲: نمونه‌های از کدها، مضامین فراگیر، سازمان دهنده و پایه

مضامین فراگیر (ابعاد)	مضامین سازمان دهنده (مؤلفه)	مضامین پایه (شاخص‌ها)	خلاصه متن اصلی مصاحبه
سیاست‌های اجرا	پاسخگویی و شفافیت	- پاسخگویی از نحوه اجرای قوانین - پاسخگویی و شفافیت به موقع مجریان - شفافیت در رویه‌های انجام کار	مسئولین عالی قضایی باید نسبت به نحوه اجرای قوانین به افشار جامعه و دولت پاسخگو باشند. پاسخگویی به موقع مجریان و شفافیت در رویه‌های اجرای اقدامات گره خیلی از مشکلات خطمشی‌های قضایی را حل خواهد کرد.
سیاست‌های اجرا	پیشگیری از وقوع جرم	- تلاش در راستای ریشه‌یابی علل وقوع جرم و پیشگیری از وقوع جرم در سطح جامعه - ارائه راهکارهای علمی برای پیشگیری از جرائم و شناسایی ریشه جرم - فراهم آوردن اقدامات لازم برای از میان بردن یا کاهش جرائم	همه ارکان نظام به‌ویژه مسئولان قوه قضائیه باید در راستای ریشه‌یابی علل وقوع جرم و پیشگیری از وقوع جرم در سطح جامعه تلاش نمایند. همچنین نسبت به راهکارهای علمی برای پیشگیری از جرائم و شناسایی ریشه جرم و فراهم آوردن اقدامات لازم برای از میان بردن یا کاهش جرائم اهتمام نمایند.
سیاست‌های اجرا	اصلاح رویه رسیدگی به دعاوی	- صدور آراء هماهنگ و وحدت رویه از سوی مراجع قضائی - یکسان‌سازی آیین دادرسی در نظام قضایی کشور با رعایت قانون اساسی	یکی از رسالت‌های قوه قضائیه در اجرای سیاست‌ها، صدور آراء هماهنگ و وحدت رویه از سوی مراجع قضائی و یکسان‌سازی آیین دادرسی در نظام قضایی کشور با رعایت قانون اساسی می‌باشد.
سیاست‌های اجرا	فساد زدایی	- مبارزه با فساد قاطعانه و بدون ملاحظه جهت مبارزه با عناصر ناپاک و ناپاک - ایجاد کمیته ویژه تشخیص مختلصین اقتصادی و اخلاقی و سیاسی - ایجاد دادگاه‌های ویژه مفاسد اقتصادی و شناسایی و دستگیری مفسدين و مرتبطين شبکه‌های فساد در اولويت سياست‌های قضایی قرار گیرد.	مبارزه با فساد قاطعانه و بدون ملاحظه جهت مبارزه با عناصر ناپاک و ناپاک، ایجاد کمیته ویژه تشخیص مختلصین اقتصادی و اخلاقی و سیاسی و ایجاد دادگاه‌های ویژه مفاسد اقتصادی از سیاست‌های مهم قوه قضائیه است که باید شناسایی و دستگیری مفسدين و مرتبطين شبکه‌های فساد در اولويت سياست‌های قضایی قرار گیرد.
ساختار اجرا	نظارت و کنترل کارآمد	- وجود نهاد ناظر خارج از قوه قضائیه	لزوم وجود ناظرانی خارج از قوه قضائیه مثل سازمان تزییرات حکومتی، دیوان محاسبات و ... جهت نظارت بر کار فوق قضائیه احساس می‌شود.
ساختار اجرا	مرکز مطالعات و پژوهش‌های اجتماعی و قضایی	- خلاً پژوهش‌های قوی در موضوعات مختلف اجرایی و اداری در قوه قضائیه - فراهم آوردن بستر متناسب جهت انجام امور پژوهشی در قوه قضائیه	خلاً پژوهش‌های قوی در موضوعات مختلف اجرایی و اداری در قوه احساس می‌شود، این مستلزم نیروی انسانی دانشگاهی و حوزوی و همچنین فراهم آوردن بستر لازم متناسب با شرایط قوه قضائیه می‌باشد.

ساختار اجرا	ساختار چابک و انعطاف‌پذیر	<p>- تحت تأثیر قرار گرفتن عملکرد دستگاه به علت حذف و ادغام غیر کارشناسی پست‌های مدیریتی</p> <p>- عدم انعطاف‌پذیری در پست‌های مدیریتی</p> <p>- حذف تشریفات زائد اداری در ساختار دستگاه قضا</p> <p>- تفکیک صلاحیت‌ها بین بخش‌های متعدد قوه قضائیه</p>	<p>در قوه قضائیه برخی پست‌های مدیریتی و مهم به‌صورت غیر کارشناسی حذف و یا ادغام می‌شوند و در بعضی از پست‌های مدیریتی انعطاف‌پذیری وجود ندارد که به نظر عملکرد دستگاه را تحت تأثیر قرار می‌دهند، همچنین حذف تشریفات زائد اداری در ساختار دستگاه قضا، تفکیک صلاحیت‌ها بین بخش‌های متعدد قوه قضائیه از عوامل مهم و اثرگذار در اجرای خطمشی‌هایی قضائی می‌باشند.</p>
-------------	---------------------------	---	---

ب) رویکرد دلفی فازی: پس اتمام تحلیل داده‌ها به روش تحلیل مضمون، داده‌های پژوهش به روش دلفی فازی غربالگری شد. بدین ترتیب که پس از سه دور دلفی فازی و حذف، اضافه، ادغام مفاهیم هم مفهوم و مشابه و ترکیب مفاهیم درنهایت ۸ مضمون فراگیر (بعد)، ۳۶ مضمون سازمان دهنده (مؤلفه) و ۱۲۲ مضمون پایه (شاخص) احصاء شد (جدول ۳) و به علت عدم معرفی شاخص جدید اجماع و اشباع تئوریک حاصل شد.

جدول (۳): ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها نهایی بخش کیفی

مضمون فراگیر (بعد): سیاست‌های اجرا	
مضمین سازمان دهنده (مؤلفه)	شاخص‌ها (مضمین پایه)
۱- پاسخگویی و شفافیت	۱- پاسخگویی به جامعه در خصوص چگونگی سازمان‌دهی تصمیمات نظام قضائی
	۲- پاسخگویی و شفافیت در ارائه عملکرد دستگاه قضائی
	۳- ارتباط شفاف قضات دادگستری‌ها و کارکنان با کلا و کارشناسان
	۴- شفافیت در رسیدگی‌ها و شفافیت در آراء صادره
۲- قاطعیت و استقلال در اجرا	۱- برخورد قطعی، بدون تسامح و سریع نظام عدالت با متخلفین و منتقدین سیاسی و اقتصادی و مختلسین اموال دولتی و بیت‌المال از طریق تحویل و استرداد اموال نامشروع
	۲- برخورد جدی با حاکمیت روابط شخصی و اعمال هرگونه سلیقه شخصی هنگام تدوین و اجرای قوانین و قاطعیت در اجرای احکام صادره
	۳- استقلال دستگاه قضا و جلوگیری از دخالت سایر قوا و نهادها در اجرای سیاست‌های قضائی
	۴- برخورد با فشارهای گروه‌های ذی‌نفوذ هنگام تدوین و اجرای خطمشی‌ها
۳- تدوین و تنقیح قوانین	۱- تدوین و اصلاح قوانین مطابق با رویکرد نوین و بر مبنای واقعیت‌های موجود و مقتضیات زمان و انطباق قانون با شرایط جامعه
	۲- شناسایی خلأهای قانونی و اقدام برای تجمیع قوانین
	۳- تدوین قوانین و حذف قوانین و مقررات متنوع در موضوع خاص و حذف قوانین تکراری و منسوخ
	۴- بازنگری قوانین و مقررات و انعطاف‌پذیری در جهت کاهش عناوین جرائم و کاهش استفاده از مجازات زندان
۴- مشروعیت بخشی به نظام قضائی	۱- مشروعیت نظام قضائی برای مسئولان و مردم
	۲- مشروعیت مجریان در ساختار نظام قضائی
۵- اصلاح رویه رسیدگی به دعاوی	۱- کاستن مراحل دادرسی به‌منظور تسریع در روند رسیدگی به دعاوی و رسیدگی قضائی مستحکم
	۲- صدور آراء هماهنگ و وحدت رویه در صدور آراء و جلوگیری از صدور آراء فرمی و فاقد استدلال
	۳- تخصصی کردن رسیدگی به دعاوی جهت کاهش اطلاع دادرسی و کاهش جمعیت کیفری
	۴- اصلاح رویه رسیدگی به دعاوی و اتقان آرای دادگاه‌ها
	۵- یکسان‌سازی آیین دادرسی کیفری و مدنی با پیروی از اصول قانون اساسی
۱- تلاش در راستای ریشه‌یابی علل وقوع جرم و پیشگیری از وقوع جرم در سطح جامعه	

۶-پیشگیری از وقوع جرم	۲- آسیب‌شناسی جرائم و تدوین قوانین کاربردی و قابل اجرا در زمینه پیشگیری از وقوع جرم با مشارکت جامعه مدنی، مراکز علمی و پژوهشی و نیروی‌های داوطلب مردمی
	۳-ارائه راهکارهای علمی برای پیشگیری از جرائم، شناسایی ریشه جرم و فراهم آوردن اقدامات لازم برای از میان بردن یا کاهش جرائم
۷-عدالت مداری	۱- رسیدگی به دعاوی منصفانه و منطبق با قانون و اقامه عدل به‌عنوان رسالت اصلی قوه قضائیه و ایجاد کمیته پیگیری عدالت قضائی و سازمانی در قوه قضائیه
	۲-برقراری عدالت در حقوق مخالفان، مذاهب و مجرمین
	۳- جلوگیری از تبعیض و عدالت محوری هنگام اجرای احکام اتهامات مرتکبان جرائم کیفری، مدنی و سیاسی
	۴- عدالت محوری در جذب نیروی انسانی انقلابی و نخبه و تشکیل هیئت نخبه جهت رصد فرآیند اجرای عدالت
۸-فساد زدایی	۱-پیگرد قانونی و کیفری برای سوءاستفاده از جایگاه قانونی و شغلی ارکان نظام قضایی و اعمال مجازات‌های سنگین نسبت به فساد درون قوه قضائیه
	۲-عدم تأثیرپذیری از دیگر ارگان‌ها و مقامات سیاسی و صاحب نفوذ، نهادهای مدنی، مطبوعات و رسانه‌ها هنگام صدور رأی مفسدین سازمان‌های دولتی
	۳-همکاری قوای سه‌گانه برای مقابله با چالش‌های رانتی و فساد سازمان‌یافته
	۴-اعمال مجازات‌های سنگین برای قانون‌گریزان و قانون‌شکنان، رانت خوری و فساد مالی
	۵- ایجاد زیرساخت‌های سلامت اداری و دادگاه‌های ویژه مفسد اقتصادی و سیاسی برای شناسایی و دستگیری مفسدین و مرتب‌ترین شبکه‌های فساد
	۶-اعمال مجازات سنگین برای اخذ رشوه در سازمان‌های دولتی و مقابله جدی با فعالیت‌های زیرمیزی در ادارات
مضمون فراگیر (بعد) دوم: تقویت بستر باز یکران اجرا	
۱- حمایت سازمانی از قضات	۱- ایجاد شرایط سیاسی، اجتماعی و فرهنگی مناسب برای تأمین استقلال قضاوت
	۲- فراهم آوردن احساس عزت و شرافت در قاضی و پیشگیری از هرگونه صدمه و آسیب روحی، فیزیکی و معیشتی به قاضی
	۳- عزل، نصب، تعلیق و نقل و انتقال قضات مطابق قانون
	۴- حمایت کیفری از شخصیت قاضی و تصمیمات قضایی او و تأمین امنیت شغلی قاضی
۲- مشارکت بوروکرات‌های سطح خبایان	۱- استفاده از دانش و تخصص مجریان سطوح پایین سازمانی و توجه به خدمات
	۲- ارتقاء جایگاه، شأن و منزلت کارکنان سطوح پایین متناسب با کارکرد
	۳- مشارکت کارکنان و مجریان سطوح پایین در تصمیم‌گیری‌ها و واگذاری اختیار متناسب با مسئولیت و سطح تخصص به مجریان سطوح پایین
۳- تقویت نقش وکلا، کارشناسان و ضابطان	۱- تأکید بر استقلال وکلا در دفاع از موکل خویش
	۲- آموزش و توانمندسازی و افزایش مهارت ضابطان دادگستری‌ها در زمینه امور کیفری و مدنی
	۳- تأکید بر اظهار نظر به‌موقع و صریح کارشناسان و پزشکان قانونی جهت سرعت در فرآیند دادرسی کیفری و کاهش اطاله دادرسی
	۴- وجود تقارب و تقارن در نظریه‌های کارشناسان
مضمون فراگیر (بعد) سوم: حکمرانی شبکه‌ای قضایی	
۱- همکاری با سایر قوا و نهادهای دولتی	۱- مشارکت و هماهنگی با نهادهای دولتی مرتبط با اجرای خطمشی از طریق راه‌اندازی کمیته‌های هماهنگی
	۲- تعامل و تقویت روابط قوا جهت اجرای مناسب خطمشی‌های قضائی
	۳- تعامل و تقویت ارتباطات مجریان قوه قضائیه با بازیگران دولتی و غیردولتی مرتبط با اجرای قانون
۲- نهادهای مردمی	۱- استفاده از پتانسیل‌های نهادهای عمومی غیردولتی و داوطلبانه برای اجرای سیاست‌ها
	۲- تشویق نیروهای مردمی و شهروندان به حمایت از اجرای قانون
	۳- تعامل و همکاری با سازمان‌های غیردولتی، نهادهای مدنی و تشکل‌های مردمی جهت شناسایی عاملان اشاعه فساد و فحشاء و اقدامات غیراخلاقی و سخیف و نامتعارف در جامعه

۱- استفاده از پتانسیل رسانه‌های رسمی و مطبوعات برای انعکاس عملکرد نظام قضائی و اخبار اجرای سیاست‌های قضایی	۳- رسانه‌ها و مطبوعات
۲- به‌کارگیری ظرفیت رسانه‌ها و مطبوعات جهت آگاه‌سازی مردم و افکار عمومی از چگونگی اجرای خط‌مشی‌های قضائی جهت مطالبه حقوق خویش و گسترش فرهنگ حقوقی قضائی در سطح جامعه	
۳- انتشار و اطلاع‌رسانی رسانه‌ها و مطبوعات از اجرای احکام دانه‌درشت مفاسد اقتصادی و سیاسی	
۱- همکاری و مشارکت دستگاه قضا و مردم از طریق رصد شبانه‌روزی فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی جهت شناسایی عاملان انحرافات اخلاقی جوانان و نوجوانان و ابتدال خانواده‌ها	۴- شبکه‌ها اجتماعی
۲- افزایش قابلیت فضایی مجازی جهت پیشگیری از وقوع جرائم و کنترل خشونت	
۳- استفاده از قابلیت شبکه‌های اجتماعی برای سنجش میزان رضایت مردم	
مضمون فراگیر (بعد) چهارم: ساختار اجرا	
۱- مستند و مستدل بودن سیاست‌ها و تصمیم‌گیری قضایی و احکام دادگاه‌ها به قانون اساسی و قوانین موضوعه (عادی و عمومی)	۱- قانون مداری
۲- فراهم نمودن امنیت قضائی عادلانه از طریق برابری همگان در مقابل قانون	
۳- اجرای قوانین در کشف و تعقیب جرائم، اجرای تحقیقات و صدور قرارهای تأمین، بازداشت‌های اضافی و بدون ضرورت و اجرای قوانین حقوق عامه مردم و بیت‌المال در کمترین زمان	
۱- ایجاد نهاد ناظر جهت نظارت بر چگونگی صدور و کیفیت آراء قضایی	۲- نظارت و کنترل کارآمد
۲- ارزیابی و نظارت دقیق بر عملکرد دستگاه قضایی و بررسی قانونی بودن تصمیمات و اقدامات قضات و کارکنان	
۳- کنترل قرارهای شکلی از جمله عدم صلاحیت، عدم استماع، رد دعوا، رد دادخواست، ارجاع به مرجع شبه قضائی و برخورد قانونی با متخلفان	
۴- نظارت بر اعمال فشارهای خارجی و رفتارهای غیرمعتاد جهت شکل‌گیری هرگونه حاشیه‌ی مرتبط با طرف‌های پرونده‌های کیفری و حقوقی	
۵- نظارت مستمر بر نحوه عمل و رفتار کارشناسان، وکلا و ضابطین قضایی	۳- ساختار چابک و انعطاف‌پذیر
۱- لزوم به‌کارگیری نوآوری و خلاقیت در اصلاح و بازنگری تشکیلات اداری نظام قضائی	
۲- حذف تشریفات زائد اداری در ساختار دستگاه قضا و ایجاد ساختار انعطاف‌پذیر و متغیر با نوع خط‌مشی و سیاست	
۳- ایجاد و تقویت دادگاه و کمیته‌های مستقل	
۴- برون‌سپاری امور غیر قضایی و جلوگیری از توسعه بی‌رویه مراجع غیر قضایی	۴- انسجام و یکپارچگی
۱- تشکیل ستاد مرکزی در قوه قضائیه برای هماهنگ کردن اجرای خط‌مشی و استماع نظرات و پیشنهادها جهت شناخت آسیب‌ها و چالش‌ها	
۲- یکپارچگی میان معاونت‌های مختلف دستگاه قضا و سازمان‌های وابسته به قوه قضائیه جهت حرکت از مدیریت فردی و شخصی به مدیریت ساختاری و مشارکت جویانه	۵- توسعه ساختاری و محتوایی
۱- تولید محتوا و تولید اندیشه جدید بر اساس نقشه‌ی راه قوه قضائیه جهت بومی‌سازی قوانین	
۲- توسعه ظرفیت علمی و تخصصی همه ارکان قوه علی‌الخصوص کارگزاران خط مقدم	
۳- ارتقاء سطح دانش و تکنولوژی در ساختار قوه قضائیه برای همه ارکان نظام قضائی	۶- مرکز مطالعات و پژوهش‌های اجتماعی و قضایی
۱- ترویج فرهنگ پژوهش محوری و تشویق پژوهشگران برای انجام کارهای پژوهشی	
۲- حمایت از پژوهش‌های مسأله‌محور و حمایت از طرح‌های نوین پژوهشی و انتشار و استفاده از دستاوردهای پژوهشگران	
۳- ایجاد سازوکار تعاملی و تشکیل کمیته مشترک بین دستگاه‌های دولتی و غیردولتی با قوه قضائیه در امر پژوهش	
۴- تشکیل مراکز مطالعاتی، بخش‌های پژوهشی و زیرساخت‌های علمی و پژوهشی در بخش‌های مختلف دستگاه قضایی	۷- فناوری اطلاعات و ارتباطات
۱- توسعه ارتباطات و زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات	
۲- بهره‌گیری از روش‌های مدرن نرم‌افزاری و سخت‌افزاری به‌منظور طراحی سامانه جامع بومی جهت صیانت از اسرار پرونده‌های قضایی، رصد و کنترل هزینه‌ها و جلوگیری از فرسایش نیروی انسانی	

مضمون فراگیر (بعد) پنجم: توانمندسازی نیروی انسانی	
۱- ایجاد فضائی مبتنی بر مشارکت و گفتگو بین مجریان سطح کلان مدیریتی، قضات و کارکنان سطوح پایین سازمانی	۱- مشارکت و دموکراسی
۲- مشارکت و تعامل با نخبگان حوزوی و دانشگاهی جهت طراحی ایده‌های جدید	
۳- حمایت از کار گروهی و تیمی در تمامی سطوح سازمانی	
۱- همکاری در نحوه‌ی تفسیر و برداشت صحیح مجریان از خط‌مشی‌های تدوین‌شده	۲- روابط و تعاملات میان خط‌مشی‌گذاران و مجریان خط‌مشی
۲- فراهم نمودن زمینه برقراری ارتباطات دوستانه و بدون تنش بین مجریان خط‌مشی و خط‌مشی‌گذاران	
۳- هماهنگی، تعامل و ایجاد کانال‌های ارتباطی مؤثر بین مجریان خط‌مشی و خط‌مشی‌گذاران و تدوین‌کنندگان	
۱- راه‌اندازی اتاق‌های فکر و مراکز آموزشی جهت توسعه و تحول قضات و کارکنان	۳- آموزش و توسعه کارکنان
۲- استفاده از آثار علمی پژوهشگران، نخبگان و کارشناسان در بررسی لوایح	
۳- زمینه‌سازی پیشرفت نیروهای متخصص و جوان و فراهم آوردن بستر مناسب جهت جذب و نگهداری نیروی انسانی توانمند و کارآمد	
۴- استفاده از خلاقیت‌ها و نوآوری‌های جوانان متدین، انقلابی و نخبه	
۵- بالا بردن سطح علمی مراکز آموزش حقوقی متناسب با نیاز قضات و کارکنان	
مضمون فراگیر (بعد): ششم ویژگی شخصی قضات	
۱- بهره‌گیری از تخصص‌ها، تجربیات و پیشنهادهای قضات موفق جهت حمایت و صیانت از حقوق بزه دیده	۱- تخصص و مهارت و ظرفیت‌های فردی
۲- صبوری و متانت در شنیدن صدای مراجعین و گفتگو همراه با آرامش با طرف‌های پرونده و کنترل هرگونه رفتار خشونت‌آمیز با مراجعین	
۳- مهارت در به‌کارگیری قوانین جدید التصویب	
۴- داشتن صلاحیت علمی و اشراف بر قوانین و محتویات پرونده‌ها جهت درک شرایط بزه‌کاران و بزه دیدگان	
۵- خلاقیت و نوآوری در تفسیر و برداشت درست از قوانین	
۱- نفوذناپذیری و استقلال در برابر افکار عمومی، رسانه و اقشار جامعه در مسائل مربوط به اجرای قوانین	۲- بی‌طرف و استقلال
۲- استقلال در تصمیمات و عدم وابستگی و تأثیرپذیری به شخص خاص و افراد و نهادهای صاحب قدرت	
۱- داشتن ایمان، تقوا و پاک دستی و ارتقاء سطح کمالات معنوی و اخلاقی خویش	۳- ایمان و اخلاق‌مداری
۲- داشتن آداب و نزاکت و کنترل خشم و کینه‌توزی هنگام برخورد با طیف‌های مختلف مراجعین	
مضمون فراگیر (بعد) هفتم: روابط انسانی- اخلاقی با ارباب رجوع	
۱- تفویض اختیار قانونی مجریان و آزادی عمل برای خط‌مشی‌های که قوانین جوابگو نیست	۱- تعهد سازمانی و اخلاق‌مداری مجریان ارشد
۲- اعتقاد و التزام مجریان به قوانین تصویب‌شده و تقید و تأکید مجریان به نظم و اجرای قانون	
۳- مسئولیت‌پذیری، صداقت و امانت مجریان	
۴- تصدی منصب‌های مجریان برحسب شایستگی و سلامت کاری و اخلاق‌مداری	
۵- اجرا و عمل مقامات در حیطه صلاحیت قانونی و اخلاقی	
۱- حفظ کرامت و عزت کارگزاران عدالت و مبارزان خط مقدم جهاد قضایی	۲- تکریم ارباب رجوع
۲- رعایت حرمت، کرامت و ارزش‌های انسانی، فصل الخطاب قرار دادن حرمت مراجعین در تمامی جوانب و جلوگیری از تحقیر و حرمت‌شکنی مراجعین از هر طیفی از جامعه	
۱- استدلال باخلاق بازپرس در مقام بازپرسی، دادستان در مقام مجادله‌ی با متهم یا وکیل متهم در دادگاه	۳- اخلاق‌مداری در ارتباط با خدمت‌گیرندگان
۲- تقویت الزامات اخلاقی و اخلاق‌گرایی و پایبندی به اخلاق از سوی ارکان نظام قضائی و پاسخگو بودن در برابر رفتارهای ناعادلانه	
۳- احساس مسئولیت و نگرانی اخلاقی نسبت به سرنوشت هر یک از طرف‌های پرونده	
۱- تقویت فرهنگ ایجاد تحول، اصلاح و پذیرش تغییر در نظام قضائی	۴- بسترسازی فرهنگی
۲- بسترسازی فرهنگی و فرهنگ‌سازمانی جهت حفظ ارزش‌های نظام قضائی و مبارزه با ناهنجاری‌ها و مسائل ضد ارزشی در نظام قضائی	
۳- توجه به تفاوت‌های فرهنگی بین جامعه هدف از لحاظ سطح سواد، وضعیت معیشت و آگاهی‌های اجتماعی	

۴-ترویج و نهادینه‌سازی فرهنگ تمکین و احترام به قانون	
۵-ترویج فرهنگ صلح و سازش و حل اختلافات از طریق ریش‌سفیدان محلی و افراد مقبول اجتماع جهت کاهش ورودی پرونده‌ها به دادگاه	
۱-اعتقاد و الزام به میانی عرفی و دینی، استفاده از آموزه‌های دینی هنگام اجرا و داشتن اخلاق نیکو و اخلاص و پرهیزگاری هنگام اجرای قوانین	۵-تقویت دین‌مداری کارکنان و قضات
۲-رعایت ارزش‌های اسلامی، انقلابی و ملی کارکنان و قضات مطابق با دستورات اسلام	
۳- ارزش‌ها و هنجارها و باورها دینی- اعتقادی کارکنان و قضات تابع ارزش‌های انقلاب	
مضمون فراگیر (بعد) هشتم: شهروندان	
۱-اعتماد مردم به‌نظام قضایی در زمینه تساوی عامه مردم در مقابل قانون و رفع تبعیض‌ها بین مردم عادی و مقامات و نهادهای داری قدرت هنگام مراجعه به دادگستری‌ها	۱- اعتماد عمومی
۲-اعتماد و اطمینان مردم به کارگزاران نظام قضائی (قضات و کارکنان) جهت پشتیبانی قانون از حقوق فردی و جمعی آنان	
۱- صیانت از حقوق شهروندان در رفتارهای اجتماعی و بهره‌مندی مردان، زنان و اقلیت‌ها از حقوق یکسان	۲- احیای حقوق عامه
۲- پشتیبانی دستگاه قضائی از مردم و عدم استنکاف و ترک فعل مدیران ارشد از نقض حقوق عامه و احقاق حق	
۱- آگاهی به شهروندان برای انتخاب آزادانه وکیل و کارشناس در طول فرایند دادرسی و آگاهی به آنان جهت استفاده از فرصت وکیل و کارشناس	۳- آگاهی بخشی و توانمندسازی
۲- آگاه‌سازی و اطلاع شهروندان از قوانین و حقوق دادخواهی خود از جمله نوع، علت اتهام، تجدیدنظرخواهی از احکام و چگونگی اجرای احکام	

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در بخش کمی نیز طی دو مرحله انجام شده است:

الف مدل‌سازی معادلات ساختاری ۱: در این پژوهش، پس از پایان بخش کیفی عناصر احصاء شده با استفاده از مدل معادلات ساختاری برازش گردید. برای برازش مدل‌های اندازه‌گیری سه معیار پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا بررسی گردید. بدین ترتیب که ابتدا پایایی از سه طریق بررسی ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی انجام شد.

-ضرایب بارهای عاملی: در بررسی روایی و پایایی پرسشنامه‌های پژوهش جهت تأیید ابعاد و مؤلفه‌های استخراج شده، می‌توان نتیجه گرفت به علت اینکه بارهای عاملی با ضرایب مسیر این پژوهش، بزرگ‌تر از ۰/۴ به دست آمده‌اند، نشان‌دهنده وضعیت مطلوب است و تمامی متغیرها بر اجرای خطمشی‌های قضایی در نهاد قضایی مؤثر می‌باشند.

-آلفای کرونباخ: با توجه به اینکه مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ است نشانگر پایایی قابل قبول است. البته در برخی از موارد مقدار ۰/۶ را نیز ملاک قرار می‌دهند.

-پایایی ترکیبی: در صورتی که مقدار پایایی ترکیبی برای هر عامل بالاتر از ۰/۷ شود، نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل‌های اندازه‌گیری دارد و مقدار کمتر از ۰/۶ عدم وجود پایایی را نشان می‌دهد. طبق نتایج

پژوهش مشخص شده است، مقدار مربوط به این معیارها یعنی آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی عامل‌های پژوهش در همه عامل‌ها بالاتر از ۰/۷ می‌باشد که حاکی از پایایی مناسب مدل دارد. میانگین واریانس استخراج شد

روایی همگرا^۱:

معیار دوم از بررسی مدل‌های اندازه‌گیری، روایی همگرا است که به بررسی همبستگی هر عامل با سؤالات خود می‌پردازد. معیار «واریانس میانگین به اشتراک گذاشته‌شده»^۲ نشان‌دهنده میزان وابستگی بین هر عامل با سؤالات خود می‌باشد. به بیان ساده‌تر میانگین واریانس به اشتراک گذاشته‌شده، میزان همبستگی یک عامل با سؤالات خود را نشان می‌دهد که هرچه این همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است. با توجه به نتایج پژوهش که برای تمام متغیرهای تحقیق مقدار واریانس به اشتراک گذاشته‌شده بیشتر یا مساوی ۰/۵ به دست آمده است و روش فورنل و لارکر که مقدار مناسب برای «واریانس به اشتراک گذاشته‌شده» را ۰/۵ به بالا معرفی کرده‌اند، این پژوهش از روایی همگرا برخوردار است.

به‌طور کلی، با توجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ ۰/۷ و برای پایایی ترکیبی ۰/۷ می‌باشد، همچنین مقدار واریانس به اشتراک گذاشته‌شده تمامی متغیرها همگی بالاتر از حد مرزی ۰/۵ می‌باشند و تمامی معیارها در قسمت سنجش بارهای عاملی مقدار مناسبی دارند، می‌توان مناسب بودن وضعیت پایایی و روایی همگرایی تحقیق را تأیید نمود.

روایی واگرا^۳:

روایی واگرا سومین معیار بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری است که چند موضوع را پوشش می‌دهد:

الف) مقایسه میزان همبستگی بین سال‌های یک عامل با آن عامل در مقابل همبستگی آن سؤالات با عامل‌های دیگر^۴. به روش بارهای متقاطع: در این روش میزان همبستگی بین سؤالات یک عامل با آن عامل و میزان همبستگی بین سؤالات یک عامل با عامل‌های دیگر مقایسه می‌گردد؛ بنابراین مشخص گردید که سال‌های مربوط به هر عامل نسبت به خود آن عامل همبستگی بیشتری دارند تا نسبت به عامل‌های دیگر.

ب) مقایسه میزان همبستگی یک عامل با سؤالات هایش در مقابل همبستگی آن عامل با سایر عامل‌ها.

معیار مهم دیگری که با روایی واگرا مشخص می‌گردد، میزان رابطه یک عامل با سوا لاتش در مقایسه با رابطه آن عامل با سایر عامل‌هاست، به‌طوری‌که روایی واگرایی قابل‌قبول یک مدل حاکی از آن است که یک عامل در مدل تعامل بیشتری با سؤالات خود دارد تا با عامل‌های دیگر. روایی واگرا وقتی در سطح قابل‌قبول است که میزان واریانس به اشتراک گذاشته‌شده برای هر عامل بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن عامل و عامل‌های دیگر در مدل باشد. روش فورنل و لارکر برای بررسی روایی واگرا ماتریسی را پیشنهاد می‌دهند که این ماتریس

- 1 Convergent Validity
- 2 Average Variance Extracted(AVE)
- 3 Discriminant Validity
- 4 Cross Loading

مشابه ماتریس ضرایب همبستگی متغیرها است با این تفاوت که قطر اصلی این ماتریس حاوی جذر مقادیر واریانس به اشتراک گذاشته شده مربوط به هر یک از عامل‌ها می‌باشند. همچنین با توجه به اینکه مقدار جذر واریانس به اشتراک گذاشته شده هر عامل از مقدار همبستگی دو عامل بیشتر است؛ بنابراین روایی واگرایی پژوهش به روش فورنل و لارکر مورد تأیید قرار گرفت.

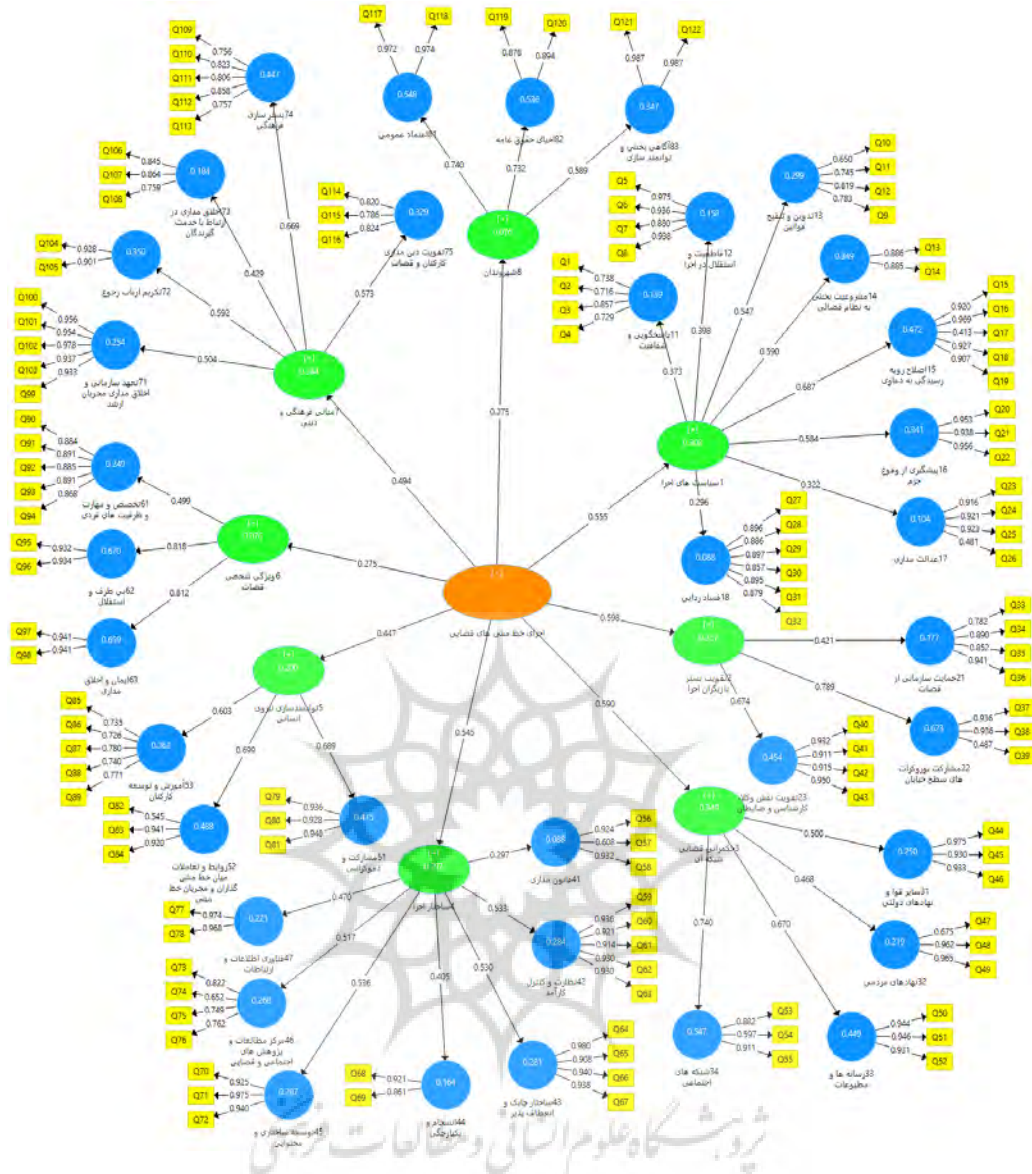
ج) معیار هنسلر و همکاران ۱ (۲۰۱۵): آن‌ها شاخص جدیدی برای ارزیابی روایی واگرا ارائه کرده‌اند. فرمول محاسبه شاخص آن‌ها صورت زیر است:

$$\div (\text{میانگین همبستگی سؤالات هر دو گروه با هم}) = \text{همکاران و هنسلر معیار} \\ \frac{1}{2} (\text{میانگین همبستگی سؤالات متغیر دوم} \times \text{میانگین همبستگی سؤالات متغیر اول})$$

حد مجاز این معیار میزان ۰/۸۵ تا ۰/۹ می‌باشد. اگر مقادیر این معیار کمتر از ۰/۹ باشد روایی واگرا قابل قبول است که در این پژوهش برای همه جفت متغیرها این معیار کمتر از ۰/۹ به دست آمده است. در مجموع با بررسی انجام شده به ۳ روش جدول بارهای متقاطع، فورنل لارکر و معیار هنسلر و همکاران روایی واگرایی مدل پژوهش تأیید می‌شود.

در شکل (۱): باکس‌های زردرنگ نشان‌دهنده گویه‌ها (سؤالات پرسشنامه) و بیضی‌ها نشان‌دهنده متغیرهای مکنون می‌باشند. اعداد روی فلش‌هایی که بین متغیرهای مکنون و گویه‌ها ترسیم شده است همان بارهای عاملی استاندارد شده می‌باشند و اعداد روی فلش‌هایی که دو متغیر مکنون را به هم متصل کرده است همان ضرایب مسیر استاندارد شده می‌باشند. اعداد داخل متغیرهای مکنون مقادیر ضریب تعیین را نشان می‌دهند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل ۱: مدل ضرایب استاندارد

آزمون مدل ساختاری: بعد از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، برازش مدل ساختاری پژوهش انجام گردید. بخش مدل ساختاری برخلاف مدل‌های اندازه‌گیری، به سؤالات (متغیرهای آشکار) کاری ندارد و تنها عامل‌های پنهان همراه با روابط میان آن‌ها بررسی می‌گردد.

الف) مقادیر تی: برای بررسی برازش مدل پژوهش از چندین معیار استفاده می‌شود که اولین و اساسی‌ترین معیار، ضرایب معنی‌داری تی یا همان مقادیر تی ویلیو ۱ می‌باشند. در صورتی که مقدار این اعداد از ۱/۹۶ بیشتر شود، نشان از صحت رابطه بین عامل‌ها و در نتیجه تأیید فرضیه‌های پژوهش در سطح اطمینان ۰/۹۵ است.

البته باید توجه داشت که اعداد فقط صحت رابطه را نشان می‌دهند و شدت رابطه بین عامل‌ها را نمی‌توان با آن سنجید.

(ب) معیارهای مقادیر آر دو ۱ کیو دو:

در یک پژوهش ضرایب «آر دو» مربوط به عامل‌های پنهان درون‌زای (وابسته) مدل است؛ و معیاری است که نشان از تأثیر یک عامل برون‌زا بر یک عامل درون‌زا دارد و سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان ملاک‌هایی برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی در نظر گرفته می‌شود. این مقدار برای عامل‌های برون‌زا یا مستقل برابر صفر است.

برای بررسی کیفیت یا اعتبار مدل از بررسی اعتبار که شامل شاخص بررسی اعتبار حشو یا افزونگی ۳ می‌باشد استفاده شده است. شاخص حشو که به آن «کیو دو» استون - گیسر نیز می‌گویند، با در نظر گرفتن مدل اندازه‌گیری، کیفیت مدل ساختاری را برای هر بلوک درون‌زا اندازه‌گیری می‌کند. در صورتی که مقادیر این شاخص‌ها در مورد یک عامل وابسته صفر و یا کمتر از صفر شود، نشان از آن دارد که روابط بین عامل‌های دیگر مدل و آن عامل وابسته به‌خوبی تبیین نشده است و در نتیجه مدل احتیاج به اصلاح دارد. این معیارها قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد و در صورتی که مقدار این شاخص در مورد یکی از عامل‌های درون‌زا سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را کسب نماید، به ترتیب نشان از قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی عامل یا عامل‌های برون‌زای مربوط به آن دارد. مثبت بودن مقادیر این معیار در این پژوهش برای تمامی متغیرها نشان می‌دهد که این متغیرها اثر معنی‌داری بر عامل‌ها دارند.

(ج) معیار اف دو ۴: این معیار که توسط کوهن ۵ (۱۹۸۸) معرفی شد، شدت رابطه میان سازه‌های مدل را تعیین می‌کند. معیار اندازه تأثیر از شاخص «آر دو» که در بالا توضیح داده شد، برای تحلیل رابطه‌ی میان سازه‌ها کمک می‌گیرد. کوهن فرمول معیار اندازه تأثیر را به‌صورت فرمول زیر بیان نموده و اضافه کرد که مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشان از اندازه تأثیر کوچک، متوسط و بزرگ یک سازه بر سازه دیگر است.

$$f^2(x \rightarrow y) = \frac{R_y^2(X \text{ included}) - R_y^2(X \text{ excluded})}{1 - R_y^2(X \text{ included})}$$

که در این فرمول:

$f^2(x \rightarrow y)$: اندازه تأثیر x بر y

$R_y^2(X \text{ included})$: مقدار R^2 سازه y زمانی که سازه x در مدل موجود باشد و

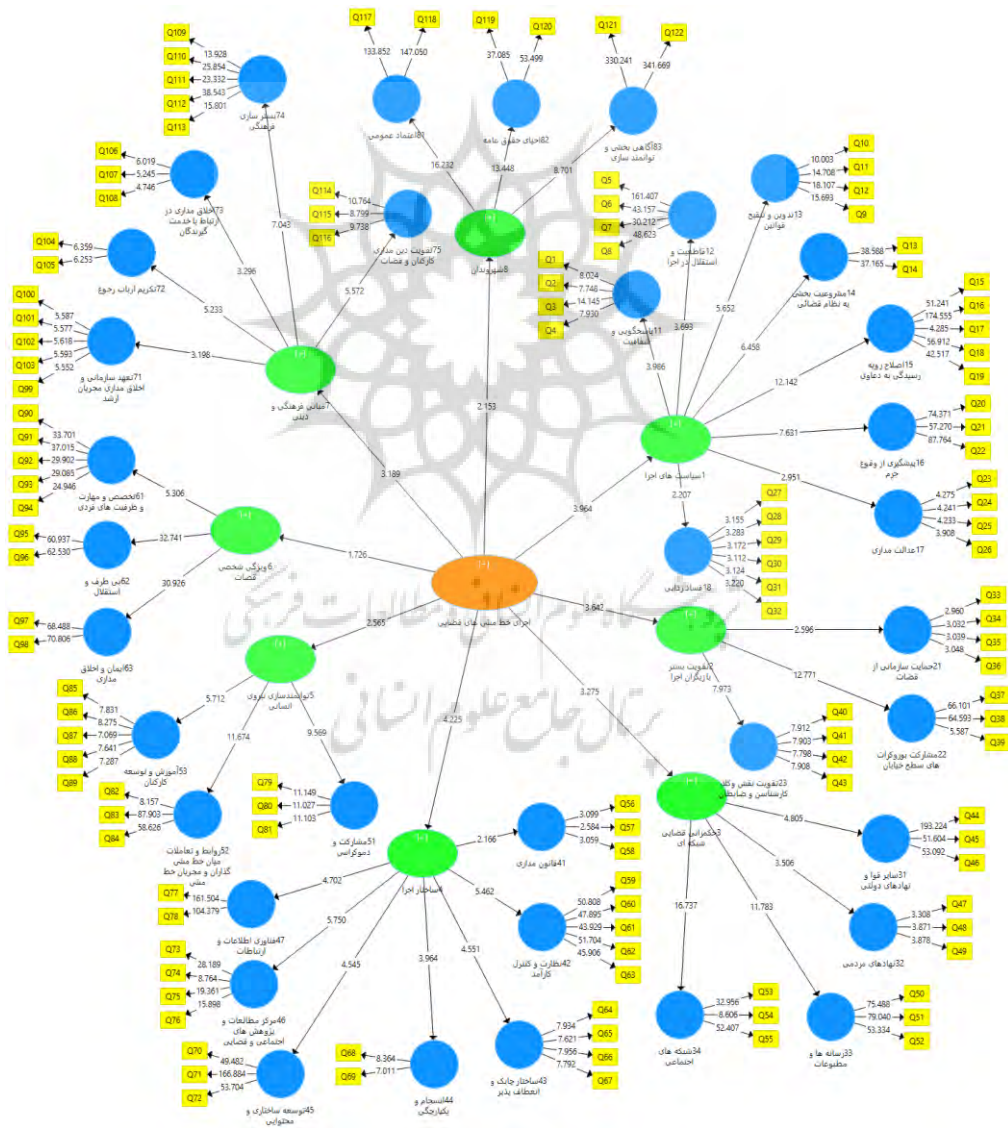
- 1 R2
- 2 Q2
- 3 CV Red
- 4 F2
- 5 Cohen

$R^2(X \text{ excluded})$: مقدار R^2 سازه y زمانی که سازه x از مدل حذف شده باشد، است.

بر اساس یافته‌های پژوهش اندازه اثر شاخص $F2$ اجرای خطمشی‌های قضایی بر ابعاد و مؤلفه‌های مدل مناسب است.

در شکل (۲) باکس‌های زرد رنگ نشان‌دهنده گویه‌ها (سؤالات پرسشنامه) و بیضی‌ها نشان‌دهنده متغیرهای مکنون می‌باشند. اعداد روی فلش‌هایی که بین متغیرهای مکنون و گویه‌ها ترسیم شده است همان مقادیر «تی» متناظر با بارهای عاملی استاندارد شده می‌باشند و اعداد روی فلش‌هایی که دو متغیر مکنون را به هم متصل کرده است همان ضرایب معناداری می‌باشند که نشان‌دهنده معنادار بودن ارتباط دو متغیر مکنون هستند. با توجه به مندرجات شکل (۳) که برای همه‌ی رابطه‌ها نشان داده شده است بین متغیرهایی رابطه معنی‌داری برقرار است که مقدار تی ویلیو برای این رابطه‌ها بیشتر از $1/96$ باشد.

مدلسازی ساختاری
تفسیری اجرای ....

شکل ۲: مدل ضرایب معناداری

آزمون مدل کلی معادلات ساختاری: مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری می‌شود و با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. معیار «جی او اف ۱» مربوط به بخش کلی مدل‌های ساختاری است. بدین معنی که توسط این معیار محقق می‌تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش مدل ساختاری پژوهش خود، برازش بخش کلی را نیز کنترل نماید. این شاخص توانایی پیش‌بینی کلی مدل را مورد بررسی قرار می‌دهد و اینکه آیا مدل آزمون شده در پیش‌بینی متغیرهای مکنون درون‌زا موفق بوده است یا نه (Syed Abbaszadeh et al, 2013).

معیار GOF توسط تننهاوس و همکاران ۲ در سال ۲۰۰۴ ابداع گردید و فرمول آن در زیر آمده است:

Communality (مقادیر اشتراکی) = این مقدار از میانگین مجذور بارهای عاملی هر عامل به دست می‌آید.

$$GOF = \sqrt{R^2 \times Communality}$$

Communality = از میانگین مقادیر اشتراکی هر عامل درون‌زای مدل به دست می‌آید.

$\overline{R^2}$ = میانگین مقادیر R Square عامل‌های درون‌زای مدل است.

با توجه به سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است و حصول مقدار ۰/۵۰۰ برای GOF، نشان از برازش مناسب مدل دارد. در مجموع با عنایت به نتایج به‌دست‌آمده باید گفت با توجه به مراحل که جهت تصدیق مدل اندازه‌گیری و محاسبات روایی سازه و تشخیصی و به دنبال آن آزمون روابط بین سازه‌های پژوهش انجام شد، باید گفت مدل ارائه‌شده توسط پژوهشگر تأیید می‌شود. به‌عبارتی دیگر این پژوهش با زیربنای نظری پژوهش برازش مناسبی دارد و این بیانگر همسو بودن سوالات با سازه‌های نظری است.

(ب) روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری ۳:

پس از آن که ابعاد اصلی مشخص شد، لازم است تا با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری به ارائه مدل نهایی پژوهش پرداخته شود. ابعاد اصلی جهت ورود به مدل‌سازی ساختاری تفسیری همان ابعاد تأییدشده پس از برازش به روش معادلات ساختاری است که هشت بعد اصلی مدل اجرای خط‌مشی‌های قضایی را تشکیل داده‌اند، این ابعاد عبارت‌اند از:

۱- سیاست‌های اجرا (C1)	۲- تقویت بستر بازیگران اجرا (C2)
۳- حکمرانی قضایی شبکه‌ای (C3)	۴- ساختار اجرا (C4)
۵- توانمندسازی نیروی انسانی (C5)	۶- ویژگی شخصی قضات (C6)

1 GOF

2 Tenenhaus et al

3 Interpretative structural modeling (ISM)

در این پژوهش بر اساس گام‌های روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری به شرح زیر مدل نهایی پژوهش ارائه می‌گردد.

تشکیل ماتریس خودتعاملی ساختاری ۱: در گام اول ماتریس خودتعاملی ساختاری پژوهش با استفاده از نظر پاسخ‌دهندگان تشکیل شد. برای تشکیل ماتریس خودتعاملی ساختاری خبرگان معیارها را به صورت زوجی با یکدیگر در نظر می‌گیرند و بر اساس طیف مشخص شده به مقایسات زوجی پاسخ می‌دهند، بدین ترتیب که ابعاد شناسایی شده اجرای خط‌مشی‌های قضایی به نوبت وارد ماتریس ساختار می‌شود. این ماتریس یک ماتریس به اندازه ابعاد اجرای خط‌مشی‌های قضایی می‌باشد که در سطر و ستون آن تمامی ابعاد به ترتیب ذکر می‌شود. سپس روابط میان راهکارها در یک مقایسه زوجی به وسیله نمادها تعیین می‌شود.

با استفاده از نظرات خبرگان ماتریس ساختاری روابط درونی متغیرها (ماتریس خودتعاملی) به شرح جدول (۴) آورده شده است.

جدول ۴: ماتریس خودتعاملی ساختاری

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
C1		X	O	V	O	V	O	O
C2			O	V	O	V	O	O
C3				A	X	A	V	V
C4					V	X	O	O
C5						A	V	V
C6							O	O
C7								X
C8								

تشکیل ماتریس دستیابی اولیه ۱: در گام دوم باید ماتریس دستیابی اولیه را با تبدیل ماتریس خودتعاملی ساختاری به اعداد صفر و یک تشکیل داد. برای این کار از قاعده زیر استفاده می‌شود: در این مرحله ماتریس دستیابی با جایگزین ساختن نمادهای موجود در ماتریس خودتعاملی ساختاری به اعداد صفر و یک بر حسب قواعد زیر عمل می‌کند:

اگر نماد خانه ij حرف V باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه عدد صفر گذاشته می‌شود.

اگر نماد خانه ij حرف A باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه عدد ۱ گذاشته می‌شود.

اگر نماد خانه ij حرف X باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه نیز عدد ۱ گذاشته می‌شود.

اگر نماد خانه ij حرف O باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه نیز عدد صفر گذاشته می‌شود.

ماتریس دستیابی اولیه در جدول (۵) آورده شده است.

جدول ۵: ماتریس دستیابی اولیه

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
C1	۰	۱	۰	۱	۰	۱	۰	۰
C2	۱	۰	۰	۱	۰	۱	۰	۰
C3	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۱	۱
C4	۰	۰	۱	۰	۱	۱	۰	۰
C5	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۱	۱
C6	۰	۰	۱	۱	۱	۰	۰	۰
C7	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱
C8	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰

سازگار کردن ماتریس دستیابی: پس از اینکه ماتریس اولیه دستیابی به دست آمد، باید سازگاری درونی آن برقرار شود. به عنوان نمونه اگر متغیر ۱ منجر به متغیر ۲ شود و متغیر ۲ منجر به متغیر ۳ شود، باید متغیر ۱ نیز منجر به متغیر ۳ شود و اگر در ماتریس دسترسی این حالت برقرار نبود، باید ماتریس اصلاح شود و روابط این‌چنینی اصلاح و ایجاد شوند. این سازگاری با استفاده از روابط ثانویه که ممکن است وجود نداشته باشند به ماتریس

دستیابی اولیه افزوده می‌شوند. در جدول (۶) سلول‌های که با 1* نشان داده شد روابطی هستند که در ماتریس سازگار شده ایجاد شده‌اند.

جدول ۶: ماتریس دستیابی اولیه سازگار شده

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	قدرت نفوذ
C1	۱	۱	۱*	۱	۱*	۱	۰	۰	۶
C2	۱	۱	۱*	۱	۱*	۱	۰	۰	۶
C3	۰	۰	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۴
C4	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱*	۱*	۶
C5	۰	۰	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۴
C6	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱*	۱*	۶
C7	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۲
C8	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۲
میزان وابستگی	۲	۲	۶	۴	۶	۴	۶	۶	

مدلسازی ساختاری
تفسیری اجرای ....

۱۲۰ | صفحه

تعیین سطوح عوامل: در این گام مجموعه‌های ورودی و خروجی برای هر متغیر مشخص می‌شود. مجموعه خروجی شامل متغیرهایی می‌شود که می‌توان به آن‌ها رسید و مجموعه ورودی شامل متغیرهایی می‌شود که از طریق آن می‌توان به این متغیر رسید. در این مرحله پس از تعیین مجموعه ورودی و خروجی، مجموعه مشترک برای هر متغیر نیز تعیین می‌گردد. برای تعیین سطح و اولویت متغیرها، مجموعه معیارهای ورودی (پیش‌نیاز) و خروجی (دستیابی) برای هر معیار را محاسبه و سپس عوامل مشترک مشخص می‌گردند. در این گام معیاری دارای بالاترین سطح است که مجموعه خروجی (دستیابی) با مجموعه مشترک برابر باشد. به منظور اولویت‌بندی، متغیرهایی که مجموعه خروجی و مشترک آن‌ها کاملاً مشابه باشد، در بالاترین سطح از سلسله‌مراتب مدل ساختاری تفسیری قرار می‌گیرند. پس از شناسایی این متغیر یا متغیرها، سطر و ستون آن‌ها را از جدول حذف می‌شوند و عملیات دوباره بر روی دیگر معیارها تکرار می‌گردد. سپس برای مشخص کردن اجزای سطح بعدی سیستم، متغیر سطح‌بندی شده از جدول حذف و با بقیه متغیرهای باقی‌مانده جدول بعدی شکل داده می‌شود و این عمل تا تعیین سطح همه متغیرها ادامه داده خواهد شد. خروجی‌ها و ورودی‌ها از ماتریس دستیابی اولیه سازگار شده جدول (۶) استخراج می‌شود برای این کار، تعداد ۱ ها در هر سطر بیانگر خروجی و تعداد ۱ ها در ستون برابر ورودی هستند که برای تعیین سطح اول، نتایج در جدول (۷) آورده شده است.

جدول ۷: معیارهای سطح ۱

معیار	خروجی	ورودی	اشتراک	سطح
C1	C1-C2-C3-C4-C5-C6-	C1-C2-	C1-C2-	
C2	C1-C2-C3-C4-C5-C6-	C1-C2-	C1-C2-	
C3	C3-C5-C7-C8	C1-C2-C3-C4-C5-C6-	C3-C5-	
C4	C3-C4-C5-C6-C7-C8	C1-C2-C4-C6-	C4-C6-	
C5	C3-C5-C7-C8	C1-C2-C3-C4-C5-C6-	C3-C5-	
C6	C3-C4-C5-C6-C7-C8	C1-C2-C4-C6-	C4-C6-	
C7	C7-C8	C3-C4-C5-C6-C7-C8	C7-C8	۱
C8	C7-C8	C3-C4-C5-C6-C7-C8	C7-C8	۱

در جدول ۷، معیارهای سطح ۱ استخراج شده است که شامل معیارهای زیر می‌باشد:

۱- روابط انسانی-اخلاقی با ارباب رجوع (C7)   ۲- شهروندان (C8)

برای تعیین معیارهای سطح دوم، کافی است سطر و ستون این ۲ معیار را از ماتریس دستیابی اولیه سازگار شده جدول (۳) حذف نمود و دوباره محاسبات تعیین خروجی و ورودی را انجام داد. نتایج در جدول (۸) آورده شده است.

جدول ۸: معیارهای سطح ۲

معیار	خروجی	ورودی	اشتراک	سطح
C1	C1-C2-C3-C4-C5-C6-	C1-C2-	C1-C2-	
C2	C1-C2-C3-C4-C5-C6-	C1-C2-	C1-C2-	
C3	C3-C5-	C1-C2-C3-C4-C5-C6-	C3-C5-	۲
C4	C3-C4-C5-C6-	C1-C2-C4-C6-	C4-C6-	
C5	C3-C5-	C1-C2-C3-C4-C5-C6-	C3-C5-	۲
C6	C3-C4-C5-C6-	C1-C2-C4-C6-	C4-C6-	

در جدول (۸)، معیارهای سطح ۲ استخراج شده‌اند که شامل معیارهای زیر است:

۱- حکمرانی قضایی شبکه‌ای (C3) ۲- توانمندی نیروی انسانی (C5)

برای تعیین معیارهای سطح سوم، کافی است سطر و ستون این ۲ معیار را از ماتریس دستیابی اولیه سازگار شده جدول (۳) حذف نمود و دوباره محاسبات تعیین خروجی و ورودی را انجام داد. نتایج در جدول (۹) آورده شده است.

جدول ۹: معیارهای سطح ۳

معیار	خروجی	ورودی	اشتراک	سطح
C1	C1-C2-C4-C6-	C1-C2-	C1-C2-	
C2	C1-C2-C4-C6-	C1-C2-	C1-C2-	
C4	C4-C6-	C1-C2-C4-C6-	C4-C6-	۳
C6	C4-C6-	C1-C2-C4-C6-	C4-C6-	۳

در جدول (۹)، معیارهای سطح ۳ استخراج شده است که شامل معیارهای زیر می‌باشد:

۱- ساختار اجرا (C4) ۲- ویژگی شخصی قضات (C6)

برای تعیین معیارهای سطح چهارم، کافی است سطر و ستون این ۲ معیار را از ماتریس دستیابی اولیه سازگار شده جدول (۳) حذف نمود و دوباره محاسبات تعیین خروجی و ورودی را انجام داد. نتایج در جدول (۱۰) آورده شده است.

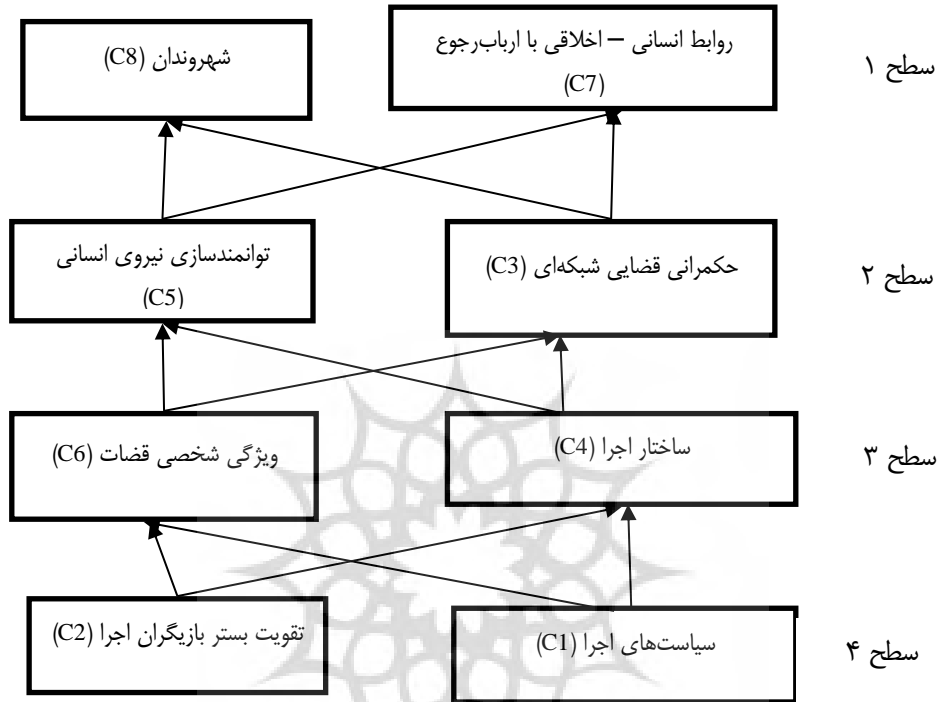
جدول ۱۰: معیارهای سطح ۴

معیار	خروجی	ورودی	اشتراک	سطح
C1	C1-C2	C1-C2	C1-C2	۴
C2	C1-C2	C1-C2	C1-C2	۴

در جدول (۱۰)، معیارهای سطح ۴ استخراج شده است که شامل معیارهای زیر می‌باشد:

۱- سیاست‌های اجرا (C1) ۲- تقویت بستر بازیگران اجرا (C2)

شبکه تعاملات مدل ساختاری تفسیری ۱: در گام پنجم با استفاده از سطوح به‌دست‌آمده از معیارها، شبکه تعاملات مدل ساختاری تفسیری رسم می‌شود. پس از تعیین روابط و مشخص شدن سطح متغیرها می‌توان مدل نهایی آن را با توجه به ماتریس دستیابی سازگار شده ترسیم کرد. به همین منظور ابتدا متغیرها برحسب سطح از بالا به پایین مرتب می‌شوند. سپس این ارتباطات به نرم‌افزار فرآیند تحلیل شبکه ۲ وارد گردید و با توجه به تعدیلات پیشنهادشده در خروجی این نرم‌افزار نتیجه ارائه گردیده است.

شکل ۳: مدل نهایی ساختاری تفسیری پژوهش

اگر بین دو متغیر i و j رابطه باشد به‌وسیله یک پیکان جهت‌دار نشان داده می‌شود. دیاگرام نهایی ایجادشده که با حذف حالت‌های تعدی و نیز با استفاده از بخش‌بندی سطوح به‌دست‌آمده است در شکل (۳) نشان داد شده است. مدل ساختاری تفسیری پژوهش شامل ۴ سطح می‌باشد. سطح چهارم که شامل دو بعد سیاست‌های اجرا (C1) و تقویت بستر بازیگران اجرا (C2) است تأثیرگذارترین سطح می‌باشد که به‌صورت مستقیم بر روی معیارهای سطح سوم تأثیر می‌گذارد. سطح اول که شامل ابعاد روابط انسانی-اخلاقی با ارباب‌رجوع (C7) و شهروندان (C8) است به‌عنوان تأثیرپذیرترین سطح می‌باشد؛ بنابراین بعد سیاست‌های اجرا و تقویت بستر بازیگران اجرا چون در سطح زیرین استقرار دارد همانند سنگ زیربنایی مدل عمل می‌کند.

-تجزیه و تحلیل قدرت نفوذ و میزان وابستگی میک مک ۱: بعد از ترسیم مدل ساختاری تفسیری اجرای خطامشی‌های و ماتریس در دسترس‌پذیری، اقدام به ایجاد جدول ماتریس نفوذپذیری- وابستگی و دسته‌بندی متغیرها شد. مطابق یافته‌های، مدل پژوهش را می‌توان از لحاظ قدرت نفوذ و وابستگی به صورت شکل (۴) نشان داد.

شکل ۴: ماتریس قدرت نفوذ-وابستگی

در این ماتریس، ابعاد اجرای خطامشی‌های قضایی با توجه به میزان نفوذ هر یک از ابعاد با سایر آن‌ها و میزان وابستگی آن‌ها به یکدیگر، در قالب چهار گروه زیر تقسیم‌بندی شده‌اند.

۱- متغیرهای خودمختار: این ناحیه ابعادی که حداقل وابستگی و قدرت نفوذ را در دیگر ابعاد ایجاد می‌کنند، قرار دارند. بر اساس نتایج پژوهش تمامی عوامل اجرای خطامشی‌های قضایی در ناحیه وابسته، پیوندی (رابط) و نفوذی قرار گرفته‌اند که نشان‌دهنده اثرپذیری و اثرگذاری بالای ابعاد است و هیچ‌یک از ابعاد شناسایی شده در ناحیه خودمختاری قرار نگرفته‌اند که بیان‌کننده ارتباط قوی همه ابعاد پژوهش با یکدیگر است بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که عوامل شناسایی شده دارای ارتباطات و تأثیرات نسبتاً قوی هستند.

۲- متغیرهای وابسته: در این ناحیه ابعادی که وابستگی زیادی بر دیگر ابعاد دارند، قرار دارند. ابعاد «شهروندان و روابط انسانی-اخلاقی با ارباب رجوع» در این منطقه، قرار دارند. این متغیرها اصولاً تأثیرپذیری بالا و کمترین میزان تأثیرگذاری را در مدل دارند. با توجه به ماتریس نفوذ-وابستگی به دست آمده در پژوهش، ابعادی در ناحیه وابستگی قرار گرفته است که بیان‌کننده میزان وابستگی زیاد این ابعاد به سایر ابعاد است در واقع می‌توان گفت برای تحقق این ابعاد، ابعاد زیادی دخالت دارند و خود این ابعاد، حداقل تأثیر را بر سایر ابعاد مدل دارد.

۳- متغیرهای پیوندی: در این ناحیه ابعادی که رابطه دوطرفه‌ای با دیگر ابعاد دارند، قرار دارند. چهار بعد از ابعاد هشت‌گانه شناسایی شده در این پژوهش، در ناحیه رابط (پیوندی) قرار گرفته‌اند که عبارت‌اند از «ابعاد حکمرانی قضایی شبکه‌ای، توانمندسازی نیروی انسانی، ساختار اجرا و ویژگی شخصی قضات». این متغیرها از وابستگی

بالا و قدرت هدایت بالای برخوردارند به عبارتی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری این معیارها بسیار بالاست و هر تغییر کوچکی بر روی این متغیرها باعث تغییرات اساسی در سیستم می‌شود. این ابعاد غیر ایستا و پویا محسوب می‌شوند: بدین معنا که هر تغییری در آن‌ها می‌تواند کل سیستم را تحت تأثیر قرار دهد و در نهایت، بازخورد سیستم نیز می‌تواند آن‌ها را دوباره تغییر دهد.

۴- متغیرهای نفوذی: در این ناحیه ابعادی که بر ابعاد دیگر نفوذ قابل توجهی دارند، قرار دارند. ابعاد «تقویت بستر بازیگران اجرا و سیاست‌های اجرا» در این منطقه قرار دارند؛ بنابراین این ابعاد کلیدی‌ترین عوامل در مدل اجرای خطمشی‌های قضایی هستند و فراهم آوردن شرایط لازم برای این ابعاد از الزامات اجرای موفق خطمشی‌های قضایی است. به این علت که دارای نیروی نفوذ قوی و وابستگی آن‌ها به سایر ابعاد ضعیف است به عبارتی دیگر تأثیرگذاری بالا و تأثیرپذیری کم از ویژگی‌های این متغیرها است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با بررسی‌های انجام‌شده پژوهشی که به موضوع اجرای خطمشی‌های قضایی پرداخته باشد، مشاهده نگردید، اما ابعاد و مؤلفه‌های این مدل نقاط اشتراکی با پژوهش‌های داخلی و خارجی دارد، ابعاد «سیاست‌های اجرا، ساختار اجرا، تقویت بستر بازیگران اجرا» در پژوهش حاضر با ابعاد سیاست تدوین‌شده، مجریان سیاست‌ها، ساختارها و سازمان‌های اجرایی، شرایط و محیط اجرا، منابع و ابزارهای اجرای سیاست «در پژوهش (Kamali et al, 2018) هم‌راستا است. همچنین برخی ابعاد و مؤلفه‌های پژوهش حاضر با عواملی چون سیاست‌های نمادین، هماهنگی و هم‌راستایی نهادی، حمایت عمومی و مشارکت همگانی، الزامات قانونی، شناخت پیشینه فرهنگی، اعتلای فرهنگ در پژوهش (Memivand et al, 2017) شباهت دارد. ابعاد «سرمایه‌گذاری در فناوری‌های کاربردی، اجرای قانون، ظرفیت کنترل و هماهنگی» در پژوهش (Wu et al, 2017) با ابعاد و مؤلفه‌های «قانون‌مداری، فناوری اطلاعات و ارتباطات و انسجام و هماهنگی» در این پژوهش همخوانی دارد. ابعاد «عدم مشارکت جامعه، هماهنگی ناکافی در بین نهادهای دولتی» در پژوهش (Tuokuu et al, 2017) با برخی ابعاد و مؤلفه‌های این پژوهش قابل قیاس است؛ بنابراین از قیاس یافته‌ها می‌توان به این نتیجه رسید که ابعاد مدل اجرای خطمشی‌های قضایی در این پژوهش با مفهوم گسترده‌تری نسبت به پژوهش‌های مشابه می‌باشد. مع‌الوصف باوجود نقاط اشتراک با مطالعات قبلی و مدل‌های ارائه‌شده، نقطه افتراق این پژوهش با کارهای قبلی، یکی احصاء ابعاد اجرای خطمشی‌های قضایی در قوه قضائیه است که در ۸ بعد، ۳۶ مؤلفه و ۱۲۲ شاخص ارائه‌شده است و دیگر تمایز این پژوهش مطالعه خطمشی‌های قضایی برای اولین بار و ارائه روش‌های در قالب مدل است که می‌تواند برای اجرای خطمشی‌های قضایی اثربخش باشد.

بر اساس تجزیه و تحلیل‌های حاصل از پژوهش ۸ عامل شامل: سیاست‌های اجرا، تقویت بستر بازیگران اجرا، حکمرانی شبکه‌ای قضایی، ساختار اجرا، توانمندسازی نیروی انسانی، ویژگی شخصی قضات و روابط انسانی - اخلاقی با ارباب در مدل اجرای خطمشی‌های قضایی شناسایی شده است.

سیاست‌های اجرا: پیگیری دلایل اجرای سیاست‌های قضایی و مطالبه طیف وسیعی از جامعه برای روشن شدن حقوق قضایی و چرایی و چگونگی اجرای سیاست‌های قضایی نشان از اهمیت این سیاست‌ها است. لذا مطابق

نتایج پژوهش از الزامات تحقق سیاست‌های قوه قضائیه «پاسخگویی به جامعه در خصوص چگونگی سازمان‌دهی تصمیمات نظام قضائی، پاسخگویی و شفافیت در ارائه عملکرد دستگاه قضائی، ارتباط شفاف قضات دادگستری‌ها و کارکنان با وکلا و کارشناسان و آحاد مردم، شفافیت در رسیدگی‌ها و آراء صادره» می‌باشند. رسیدگی به دعوی منصفانه و منطبق با قانون، برقراری عدالت در حقوق مخالفان، مذاهب و مجرمین، جلوگیری از تبعیض، عدالت محوری هنگام اجرای احکام اتهامات مرتکبان جرائم کیفری، مدنی و سیاسی و مبارزه با فساد از شرایط و الزامات تحقق دیگر سیاست‌های قضائی است که همواره جهت اجرای مؤثر این سیاست‌ها موانعی بوده است، لذا مهم‌ترین عامل برای رفع این موانع «ایجاد کمیته پیگیری عدالت قضائی و سازمانی و ایجاد دادگاه‌های ویژه مفساد اقتصادی و سیاسی در قوه قضائیه، اعمال مجازات سنگین نسبت به فساد درون قوه قضائیه و سوءاستفاده از جایگاه قانونی و شغلی ارکان دستگاه قضا، عدم تأثیرپذیری از دیگر ارگان‌ها و مقامات سیاسی و صاحب نفوذ، نهادهای مدنی، مطبوعات و رسانه‌ها هنگام صدور رأی مفسدین سازمان‌های دولتی» هستند. «تنقیح قوانین» و «انباشتگی قوانین، تورم قوانین و قوانین کهنه» مورد دیگری است در اجرای سیاست‌های قضائی مؤثر هستند که «تدوین و اصلاح قوانین مطابق با رویکرد نوین و بروز رسانی قوانین با شرایط موجود جامعه، حذف قوانین تاریخ گذشته، تکراری و منسوخ، انعطاف‌پذیری در قوانین» می‌توانند کارساز باشند.

تقویت بستر بازیگران اجرا: برای اجرای سیاست و اتخاذ تصمیم در قوه قضائیه بازیگران زیادی از مدیران عالی مشارکت دارند که بنا به موانعی که وجود دارد عزم و اراده‌ای برای اجرای برخی از خط‌مشی‌ها وجود ندارد، بنابراین، برای اجرای خط‌مشی‌های که قوانین جوابگو نیست باید اختیار و آزادی عمل بیشتری به مجریان تفویض گردد و دیگری منصب‌های مجریان برحسب شایستگی، سلامت کاری و اخلاق‌مداری باشد؛ و در آخر، اجرا و عمل مقامات و مجریان ارشد در حیطه صلاحیت قانونی و اخلاقی که به آن‌ها واگذار شده است، باشد.

حکمرانی شبکه‌ای قضائی شبکه: مطابق نتایج پژوهش لازمه حکمرانی قضائی ضمن حفظ استقلال دستگاه قضائی، تعامل و همکاری مقامات عالی قوه قضائیه و هم‌صدایی با شبکه‌ای از نهادهای حاکمیتی و غیر حاکمیتی، سازمان‌های مردم‌نهاد و اقشار مردم، رسانه‌ها و مطبوعات، شبکه‌های مجازی و اجتماعی و استفاده از پتانسیل آنان است، اجماع و همکاری این شبکه‌ها در رویکرد حکمرانی قضائی و سالم‌سازی دستگاه قضا نقش بسزایی دارد. لذا لازمه کاهش شکاف قوه قضائیه با سایر قوا و حکمرانی قضائی «تعامل و همکاری با سایر قوا، نهادهای دولتی و غیردولتی در اجرای خط‌مشی‌های قضائی، همکاری با رسانه‌ها و مطبوعات و شبکه‌های مجازی و اجتماعی» است.

بعد ساختار اجرا: در زمینه ساختار اجرای خط‌مشی قضائی ضعف چشمگیری وجود دارد به گونه‌ای که به خیلی از مصوبات و خط‌مشی‌ها مهم در ساختار اجرایی توجهی نمی‌شود و به درستی اجرا نمی‌شوند. با توجه به ساختار بسیار وسیع در قوه قضائیه، ایجاد ساختار واحد و یکپارچه متشکل از مجریان قضائی واداری با کارگروه‌های تخصصی برای نظارت و کنترل مستمر بر اقدامات انجام‌شده، اصلاح و تغییر در اقدامات بعدی و ایجاد سازوکار مناسب در قوه قضائیه ضروری به نظر می‌رسد. از طرفی، به علت تشکیلات گسترده در ساختار قوه قضائیه یکی

از مشکلاتی که بروز می‌کند، پیچیدگی در ساختار سازمان و ناهماهنگی در سطوح سازمانی است؛ که برای حل این معضل نیاز به «تشکیل ستاد مرکزی در قوه قضائیه برای هماهنگ کردن اجرای خط‌مشی و استماع نظرات و پیشنهادها جهت شناخت آسیب‌ها و چالش‌ها، یکپارچگی میان معاونت‌های مختلف دستگاه قضا و سازمان‌های وابسته به قوه قضائیه جهت حرکت از مدیریت فردی و شخصی به مدیریت ساختاری و مشارکت جویانه» وجود دارد. همچنین به اعتقاد یکی از مصاحبه‌شوندگان: ضرورت «ایجاد نهاد ناظر جهت نظارت بر چگونگی صدور و کیفیت آراء قضایی، نظارت بر اعمال فشارهای خارجی و رفتارهای غیرمتعارف جهت شکل‌گیری هرگونه حاشیه مرتبط با طرف‌های پرونده‌های کیفری و حقوقی» در درون قوه قضائیه و خارج از ساختار قوه قضائیه وجود دارد.

توانمندسازی نیروی انسانی: در قوه قضائیه قوانین چارچوب‌ها را تعیین می‌کند و نیروی انسانی به‌عنوان عامل حیات نظام قضایی، وظیفه اجرایی کردن و خدمت‌رسانی به شهروندان و اجرای قانون را در سطوح پایین سامان بر عهده‌دارند، قضات، کارکنان سطوح مختلف دادگاه‌ها، وکلا و کارشناسان به‌عنوان کسانی که ارتباط نزدیک و چهره به چهره‌ای با مراجعین دارند موجب کم کردن تنش و خشونت می‌شوند، از طرفی، آزادی عمل، مشارکت و تعامل کارکنان سطوح پایین، منجر به شکل‌گیری اجرای مؤثر قوانین می‌گردد؛ بنابراین با توجه به نقش مؤثر نیروی انسانی و در راستای نتایج پژوهش وجود «مشارکت و دموکراسی»، توجه به «روابط و تعاملات میان خط‌مشی‌گذاران و مجریان خط‌مشی» و «آموزش و توسعه کارکنان» از طریق (راه‌اندازی اتاق‌های فکر و مراکز آموزشی جهت توسعه و تحول قضات و کارکنان، بالا بردن سطح علمی مراکز آموزش حقوقی متناسب با نیاز قضات و کارکنان) در قوه مورد تأکید است.

ویژگی شخصی قضات: مطابق نتایج به‌دست‌آمده تخصص، مهارت و ظرفیت‌های فردی، بی‌طرف و استقلال، ایمان و اخلاق‌مداری قضات از مؤلفه‌های مهمی است که مجریان ارشد قوه قضائیه باید به آن توجه جدی نمایند. مهم‌ترین موضوعی که در جذب قضاوت باید به آن توجه کرد صلاحیت علمی قضات است. از طرفی، فراهم کردن زمینه قضاوت عادلانه، بی‌طرفی و استقلال فردی قضات، توانایی درک شرایط بزه‌کاران و بزه دیدگان در اجرای سیاست‌های عالی قضائی اثرگذارند. استقلال در تصمیم‌گیری امنیت قضائی را تضمین می‌کند و برای حفظ حقوق و آزادی‌های انسان‌های گرفتار در چنگال عدالت پناهگاه مهمی است.

روابط انسانی-اخلاقی با ارباب‌رجوع: صرف برخورد‌های قضایی و قانونی، نمی‌تواند مانع از ایجاد قانون‌گریزی در میان ارکان نظام قضائی و شهروندان یک جامعه شوند. ساختارهای مدیریتی عالی نظام قضایی در کشور برای ارائه مناسب خدمات قضایی، علاوه بر اعمال مر قانون به مدیرانی متعهد و اخلاق مدار نیاز دارد. لذا مطابق نتایج «ارتقاء بستر فرهنگ‌سازمانی به باورهای دینی و اخلاقی، تأکید بر حفظ ارزش‌های نظام قضایی و مبارزه با ناهنجاری‌ها و مسائل ضد ارزشی و اخلاقی در نظام قضایی» و «ارتقاء کرامت و عزت کارگزاران عدالت و مبارزان خط مقدم جهاد قضایی از طریق اجتناب از برخورد نامناسب با کارگزاران، رفع تبعیض ناروا در انتصاب و ارتقاء و برقراری عدالت در اموری مانند ارتقای شغلی، انتقال، تأمین شرایط معیشتی و تغییر جغرافیایی محل خدمت کارکنان» الزامات اخلاقی هستند که جهت ارتقاء روابط انسانی-اخلاقی با ارباب مؤثر می‌باشند.

شهروندان: مطابق نتایج مهم‌ترین مؤلفه‌های این بعد عبارت‌اند از: اعتماد عمومی، احیای حقوق عامه، آگاهی بخشی و توانمندسازی شهروندان؛ بنابراین برای تحقق این بعد، انتخاب آزادانه و کیل و کارشناس در طول فرایند دادرسی، آگاهی شهروندان از نوع، علت اتهام، تجدیدنظرخواهی از احکام و چگونگی اجرای احکام برای حفظ اعتماد عمومی شهروندان به اجرای خطمشی‌ها قضایی امری ضروری و حیاتی به شمار می‌رود.

با توجه به نتایج حاصل از مدل ساختاری تفسیری دو بعد سیاست‌های اجرا و تقویت بستر بازیگران اجرا در سطح ۴ (پایین‌ترین سطح مدل) و جزو ابعاد بنیادین قرار گرفتند؛ بنابراین به مدیران عالی قضایی پیشنهاد می‌شود اهتمام ویژه‌ای نسبت به این دو بعد داشته باشند.

بنا بر ارتباط موضوعی ابعاد شناسایی شده حاصل از پژوهش به معاونت‌ها و بخش‌های ذیصلاح قوه قضائیه، پیشنهاد می‌شود معاونت‌های مرتبط نسبت به پیگیری و اجرای مؤثر هر کدام از ابعاد ذی‌ربط اقدام نمایند.

با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده، پیشنهادهایی به پژوهشگران آتی ارائه می‌شود:

- مطالعه تطبیقی بین اجرای خطمشی‌های قضایی کشورهای مختلف در مقایسه با ایران انجام گیرد و الگوی جامع جهت بهره‌برداری نظام قضایی کشور ارائه گردد.
- مدل اجرای خطمشی‌های عمومی در نهاد اجرایی کشور مورد مطالعه و نتایج آن با مدل پژوهش حاضر مقایسه شود.
- روابط بین متغیرها در مدل تفسیری - ساختاری پژوهش حاضر در قالب یک مطالعه کمی مورد بررسی قرار گیرد.
- با عنایت به اینکه هیچ‌کدام از مراحل مختلف چرخه خطمشی تاکنون در قوه قضائیه مورد بررسی قرار نگرفت است، به محققان آتی پیشنهاد می‌شود، سایر مراحل این چرخه را مورد بررسی قرار دهند.
- پژوهش‌های آمیخته با همه فواید خود، با ضعف‌ها و محدودیت‌های روبه‌رو است که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.
- یافته‌های بخش کیفی تحت تأثیر تفسیر محقق بوده است، بنابراین ممکن است در تفسیر محقق عوامل زمینه‌ای دیگری مؤثر بوده باشد.
- جامعه مورد مطالعه محدود به مدیران ارشد، قضات و کارکنان قوه قضائیه است و ممکن است توسعه یا تغییر جامعه مورد مطالعه عوامل دیگری را به مدل بیفزایند.
- مدل ساختار تفسیری بر اساس برداشت و ادراک مدیران قوه قضائیه استخراج شده و احتمال تغییر آن در صورت گسترده‌تر شدن خبرگان، وجود دارد.
- در بخش کمی از پرسشنامه استفاده شده و نتایج مشمول محدودیت‌های پرسشنامه می‌شود.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از مشارکت‌کنندگان در مصاحبه و پرسشنامه کمال تشکر را دارند.

فهرست منابع

1. Ali Abadi E, Azizi M, Alam Tabrizi A, Davari A (۲۰۱۷). Identifying obstacles to the implementation of entrepreneurship and innovation policies in the development programs of the Islamic Republic of Iran. Quarterly Journal of Innovation and Creativity in Human Sciences. Volume ۸. Number ۳. pp. ۹۵-۱۳۲ (in Persian).
2. Ahadzadeh A, Sayadshirkesh S S, Jamshidi Ivanki M (۲۰۱۹). Factors affecting the effectiveness of the implementation of public policies: a case study of the Ministry of Energy. Journal of Energy Planning and Policy Studies. Number ۲۱: pp. ۲۰۵-۱۶۷ (in Persian).
3. Attri r, Dev n, Sharma v.(2013). Interpretive Structural Modelling (ISM) approach: An Overview. Research Journal of Management Sciences, 2(2): pp. 6.
4. Attride-Stirling, J. (2010). "Thematic Networks: An Analytic Tool for Qualitative Research", Qualitative Research, Vol 1, No 3, Pp 385-405.
5. Basic Studies Research Institute(2021) Assessing Judicial Corruption in Central America and Panama and Mechanisms against with that, Translator: Aali, Somayeh, Publishers: Judiciary Research Institute, Judiciary Press and Publishing Center Tehran(in Persian).
6. Braun V, Clarke V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative research in psychology journal, 3(2): 77-101.
7. Bolaji S D, Evans G C, Cary J.(2016). University basic education policy implementation in Nigera. Kedi Journal of Educational Policy. Korean Educational Development Istitute, 13:2: pp 137-158.
8. Coleman, Anna, Billings, Jenny, Allen, Pauline, Mikelyte, Rasa, Croke, Sarah, Maciness, Julie, Checkland, Kath.(2021). Ambiguity and Conflict In Policy Implementation the Case of the New Care Models Programme in England, Society Policy, Vol.50, No.2, pp: 285-304.
9. Dergiades T H, Milas C. Mossialos E. Panagiotidis T.(2020). Effectiveness of government policies in response to the COVID-19 outbreak, SSRN Electronic Journal:pp 1-22.
10. Evans C, Gareth R, Taylor C. Wright C. (2019). 'Widening Access' to higher education: the reproduction of university hierarchies through policy enactment. Journal of Education Policy. 34(1):pp101-116.
11. FitzGerald C, Malley E, Broin D.2019. Policy success/policy failure: A framework for understanding policy choices. Administration, volum. 67, no. 2 (2019), pp. 1-24 doi: 10.2478/admin-2019-0011.
12. Gharabaghi M, Moghimi S M, Latifi M (۲۰۲۱). Metasynthesis of public policy implementation studies in Iran. Journal of Public Policy. Volume ۷. Number ۳. Pages ۲۴۳-۲۶۰ (in Persian).
13. Guba E G. Lincoln Y S. (1994). Competing paradigms in qualitative research, Handbook of qualitative research, London CA: Sage.
14. Hudson B, Hunter D, Peckham S. (2019). "Policy failure and the policy-implementation gap: can policy support programs help? Policy Design and Practice, 2(1):pp 1-14.

15. Johanson, Jan-Erik. (2018). Strategy formation and policy making in government.
16. Judiciary Research Institute(2020), Judicial Ethics Charter; United States of America, Translation; Shakuri Fard, Shoueleh, Publishers: Judiciary Research Institute, Judiciary Press and Publishing Center Tehran(in Persian),
17. Kamali Y, Sheikhzadeh Joshani S, Ahmadinejad F (۲۰۱۸). implementation of public policies; Providing criteria for the successful implementation of policies. Journal of Public Policy. Volume ۶. Number ۲. ۲۵۳-۲۷۵ (in Persian).
18. Kasbdoust A, Daneshfard K, Gholamreza Memarzadeh Tehran G,(1401) Predicting Organizational Productivity: Pathology of Implementation Gap Human Capital Management Policy (Case Study: Ministry of Interior),Public Administration Perspaective, Vol 13 (1401), No: 2 (Summer), Pages: 141-159,(in Persian).
19. Kazemi Nejad S (۲۰۱۷). Designing a model for the implementation of energy policies in the oil and gas sector. Doctoral thesis of Islamic Azad University, Tehran Branch. (in Persian).
20. Kotnik Z, Umek L, Kovac P, Stanimirovic D, & Vintar M. 2020. Analysis of the Key Factors for Successful Public Policy Implementation: A Qualitative Study in Slovenia. DANUBE, 11(2), 113-140.
21. Masoumi Z, Sanei M, Hamtian Hadi (۲۰۱۸). Providing a model for the effective implementation of the country's health system policies. journal of management strategies in the health system. Volume ۴. Number ۱۲. pp. ۱۳۵-۱۲۵ (in Persian).
22. Mirghfour H, Karimi Goghari Z, Shabani A (۲۰۱۵). Designing a strategic model to improve the quality level of public library services with the interpretive structural modeling approach and MICMAC (case study of Yazd public libraries). journal of information research and public libraries. Volume ۲۲, Number ۴: pp. ۶۰۱-۵۸۳ (in Persian).
23. McIsaac J L D, Spencer R, Chiasson K, Kontak J, Kirk S F. (2019). Factors influencing the implementation of nutrition policies in schools: a scoping review. Health Education & Behavior, 46(2):pp 224- 250.
24. Metcalf, G.S. Kijima, K. & Deguchi, H. (2019). Handbook of Systems Sciences: Springer Singapore, Imprint: Springer.
25. Momen Kashani, N., Rahnavard, F., Mortazavi, M., Shirazi, M. (2020). A model for measuring the willingness of policy makers to open government in Iran. Public Administration Perspaective, 11(2), 35-64. doi: 10.29252/jpap.2020.96726 (In Persian)
26. Mugambwa J , Nabeta N, Ngoma M, Rudaheranwa, N, Kaberuka W, Munene J. (2018). Policy Implementation: Conceptual Foundations, Accumulated Wisdom and New Directions. Journal of Public Administration and Governance, 8, 211.
1. 27.Nyhagen G.M. Bleiklie I. Hope K. (2017) Policy Instruments in European Universities: Implementation of Higher Education Policies. In: Bleiklie I.Enders J. Lepori B. (eds) Managing Universities.
27. Public and International Law Research Institute (۲۰۱۴). Laws and policies in the preparation of judicial bills. Publisher of Judiciary Press and Publishing Center. (in Persian).
28. Pourahmadi, M, Mokhtarianpour, M; Hasanghali Pouryasuri, T (2018), Pathology of implementation of privatization policies in Iran, Public Management(Management knowledge) Quarterly, 333 - 356 (in Persian)
29. Samadzadeh, M., Giourian, H., Rabiee M., Mohammad R., Hashemzadeh Khorasgani, Gh. (2020). Provide a strategic policy model for IT outsourcing. Public Management Perspectives, 11 (4). (In Persian).

2. 31. Seyyed Abbaszadeh, Mi., Amani S B, Javad; Kh A, Hayman and Pashvi, Q(2013). An introduction to structural equation PLS modeling and its application to behavioral sciences, Volume1, Urmia University Publications, p. 159
3. 32. Sætren, Harald, & Hupe, Peter L. (2018). Policy Implementation in an Age of Governance.
4. 33. Saetren H.(2005). Facts and myths about research on public policy, implementation policy studies journal, Volum 33, Issue4: pp 559-582.
5. 34. Singh M D, Kant R.(2011). Knowledge management barriers: An interpretive structural modeling approach. International Journal of Management Science and Engineering Management, 3(2), 10.
6. 35. Skarica M.(2020). Implemntation of TheStrategy For Public Administration Development In Croatia.2015-2020. A Mid-Term Evaluation. Croatia: Faculty of Law, University of Zagreb.
7. 36. Soti A. Goel RK. Shankar R. Kaushal O P.(2010).Modeling The Enablers of Six Sigma Using Iterpreting Structural Modeling. Journal of Modeling In Management.5(2): 124-141.
8. 37. Stommel M.2004. Wills CE, clinical research: concepts and principles for advanced practice nurses. Philadelphia. lippincott Williams and wilkins, 2004.
9. 38. Teddliy C, F.Yu. 2007. Mixed Methods Sampling: A Typology With Exampies. Journal of Mixed Methods RESEARCH: pp 77-100.
10. 39. Tuokuu F X, Idemudia U, Gruber J S Jean Kayira J.(2018). Challenges and opportunities for implementing environmental policies: Empirical evidence from the gold mining sector in Ghana: Insights from a Qmethodology study. Environmental Science and Policy, 97, p 106–115.
11. 40. Weible Ch, Nohrstedt D. Cairney P. Carter D. Crow D. Durnova A.(2020). COVID-19 and the policy sciences: Initial reactions and perspectives, Nature Public Health Emergency Collection, 18(1):pp 1-17.
12. 41. Wu J, Zuidema C, Gugere l K, Roo G.(2017). Mind the gap! Barriers and implementation deficiencies of energy policies at the local scale in urban China, Energy Policy
13. 42. Young E, Quinn L.(2002). Writing effective public policypapers: A guide for policy advisers in Central and Eastern Europe. Budapest: Open Society Institute. Budapest.
14. 43. Zainudin M Z. (2021). Social Policy Implementation in Malaysia and Its Impact on the Community. In Social Policy in the Islamic World (pp. 263-278). Palgrave Macmillan, Cham.
15. 46. Zaini Vandemghadam R, Bagherzadeh M R, Qolipour Kanani Y, Matani M, Aref Nejad M (2021), Designing the implementation model of the policies of the Ministry of Education using interpretive structural modeling method. Journal of Public Policy. Volume ۱۲. Number ۴۲. P. ۶۲-۸۴ (in Persian).
16. 44. Zairsabt F, Dostar M, Memarzadeh G, Albarzi M (۲۰۱۹). The model of good implementation of the general policies of the administrative system with reference to the law, quarterly magazine of the macro and strategic policies. Volume ۹. Number ۳۴. Pages ۴۱۶-۳۹۰ (in Persian).
17. 45. Zabet Pourkordi H (۲۰۱۷). Designing the implementation model of the country's higher education policies. Doctoral dissertation of Semnan University. Faculty of Psychology and Educational Sciences (in Persian).

جدول ۱: پرسشنامه ماتریس خودتعالی ساختاری ابعاد «مدل اجرای خط‌مشی‌های فضایی»

ردیف	ابعاد	سیاست‌های اجرا	تقویت بستر بازیگران اجرا	حکمرانی فضایی شبکه‌ای	ساختار اجرا	توانمندسازی نیروی انسانی	ویژگی شخصی فضات	روابط انسانی - ارباب‌رجوع	شهروندان
۱	سیاست‌های اجرا								
۲	تقویت بستر بازیگران اجرا								
۳	حکمرانی فضایی شبکه‌ای								
۴	ساختار اجرا								
۵	توانمندسازی نیروی انسانی								
۶	ویژگی شخصی فضات								
۷	روابط انسانی - ارباب‌رجوع								
۸	شهروندان								

مدلسازی ساختاری
تفسیری اجرای ....

۱۳۲ | صفحه